

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

III/2020
12. ročník

ROZHOVOR
S JUDr. JAROSLAVEM
MÁDREM

ČLÁNKY
SEMINÁŘ SLOVENSKÁ
ZKUŠENOST SE ZAVEDENÍM
TERITORIALITY EXEKUTORŮ

JUDIKATURA

Z HISTORIE

ZPRÁVY Z KOMORY

vydává Exekutorská komora
České republiky

EDITORIAL

Vážení čtenáři,

Mgr. Tomáš Tunkl

soudní exekutor
Exekutorský úřad Český Krumlov

předseda IT komise
Exekutorské komory ČR

byla mi dána výsada oslovit vás v této nelehké době. Pokud jsem se kdy ve svých úvahách zaobíral myšlenkou publikovat článek pro odbornou veřejnost, pak jsem nikdy ani v koutku netušil, že to bude v době tak legislativně a společensky turbulentní.

V současné době aparát Komory i všechny představitele našeho stavu zaměstnává zejména novela exekučního řádu označená pod číslem 545. Základ tohoto materiálu byl položen již v roce 2015, a tudíž by bylo očekávatelné, že návrh bude v roce 2020 již řádně prodiskutován, očištěn od nesystémových řešení a odbornou i širokou veřejností obecně akceptován. Bohužel nemůžeme být dále od pravdy. K diskuzím o budoucnosti exekutorského stavu se přistupuje v hodině dvanácté a každý chce přijít se svou troškou do mlýna. Některá nesystémová opatření jsou ještě umocněna emoční linkou, kterou ve společnosti vyvolává současná epidemie COVIDu-19. Bohužel je naší povinností opakovaně politické reprezentaci i širší veřejnosti vysvětlovat důležitost našeho stavu pro stabilitu právního systému v České republice, i to, že soukromí exekutoři nejsou v evropském kontextu ničím výjimečným. Současně je třeba v obecném diskurzu akcentovat skutečnost, že za počet exekucí v ČR nemohou exekutoři, neboť tito již sklízí, co předchozí systém přinesl. Skutečnost, že k nápravě některých chyb z minulosti (zejména v oblasti hmotného práva) již dochází, odráží údaje publikované a prezentované Exekutorskou komorou v rámci projektu Otevřených statistických dat (<https://statistiky.ekcr.info>). S klesajícím počtem exekucí ovšem vyvstává otázka budoucnosti našeho stavu, když při zachování současného smršťujícího se trhu bude pro některé exekutorské úřady bez přidané další činnosti téměř nemožné přežít. Jako profesně mladšího soudního exekutora, jehož předčíslení začíná číslovkou 2, mně tato skutečnost velmi znepokojuje. O to víc, že již zmiňovaná novela toto vůbec neřeší.

Přestože jsou změny potřebné a náš hlas je v legislativním procesu jen málo slyšet, my se musíme dál věnovat naší činnosti a rozvoji. I proto se s podporou Exekutorské komory v září konal parlamentní seminář „Slovenská zkušenost se

zavedením teritoriality exekutorů“, kterého se mimo prezidenta naší komory, zástupců slovenské Komory exekutorů a slovenského Ministerstva spravdnosti zúčastnil i Marc Schmitz – prezident Mezinárodní unie soudních exekutorů (UIHJ). V rámci semináře zaznělo mnoho podnětů i varování. Ta následně rozdmýchala tolik potřebnou diskuzi, která nicméně měla proběhnout již v roce 2015.

Marc Schmitz spolu s ostatními několikrát poukázal na trend směřující k větší elektronizaci justice. Exekutorská komora a její členové se mohou směle označit za průkopníky v této oblasti. Valná většina úřadů přešla na elektronické vedení spisu, konají se již převážně elektronické dražby, komunikace s dotčenými orgány se rovněž často uskutečňuje elektronicky a celkem 140 využívá tzv. hybridní poštu. V dalším rozvoji pokračujeme i v dnešní době, a to i za deklarované podpory ze strany vládního zmocněnce pro informační technologie a digitalizaci ing. Vladimíra Dzurilly, s nímž se zástupci opakovaně setkávají.

V nejpokročilejší fázi je v současné době Portál dražeb, který již úspěšně prošel penetračními testy ze strany Unicorn, a. s. Během podzimu Komora představí smluvní dokumentaci a uskuteční se i workshopy pro soudní exekutory a jejich zaměstnance. Jednotný dražební portál přinese transparentnější dražební prostředí, snížení nákladů a v budoucnu širší komunitu dražitelů, než nabízejí komerční produkty.

Dalším projektem je standardizace výměny elektronických spisů. Ta mezi odlišnými systémy soudních exekutorů představuje časově i ekonomicky nákladný proces. Budoucí standard přinese jednoznačná pravidla a import spisu z jiného prostředí by již neměl být zatěžující.

Příslibem jsou i jednání s Ministerstvem spravdnosti ohledně předkládání elektronických spisů na soudy a zavedení API pro soudní exekutory v rámci Rejstříku zahájených exekucí. V těchto aktivitách jsme zaznamenali silnou podporu ze strany vládního zmocněnce Dzurilly. Ten rovněž přislíbil zjednodušení doručování fyzickým osobám, a to zejména těm s bydlištěm na městském či obecním úřadu. Většího využití by v tomto ohledu doznaly datové schránky.

Během podzimu letošního roku představí IT komise závěry ohledně Centrálního úložiště, moderní platformy, která si dává za cíl vytvořit jednotné prostředí pro budoucí IT projekty Exekutorské komory, jako jsou web komory, Centrální úřední deska, Prostedí pro výměnu elektronických spisů a další. Realizace je rozdělena do několika stadií, přičemž předpoklad je vypracování zadávací dokumentace a oslovení dodavatelů do konce letošního roku.

V neposlední řadě probíhají intenzivní jednání se součinnostními organizacemi za účelem rozšíření možností lustrací a jejich optimalizace. Pokročilá je v tomto ohledu i komunikace s Českou bankovní asociací, Sazka, a. s., a mobilními operátory. Věřím, že výsledky na poli elektronizace mohou přispět ke zjednodušení naší práce a zároveň mohou být dobrým prostředkem naší prezentace vůči veřejnosti.

Závěrem si dovoluji vyslovit osobní přání, abychom v následujícím období nacházeli co nejvíce vzájemného porozumění tak, abychom mohli být vnímáni jako moderní a jednotně vystupující stavovská komora. Zvláště v této překotné době je společný postup klíčový.

OBSAH

ROZHOVOR

- 6 Rozhovor s JUDr. Jaroslavem Mádrem,
soudcem Krajského soudu v Brně – pobočka Jihlava

ČLÁNKY / SEMINÁŘ SLOVENSKÁ ZKUŠENOST SE ZAVEDENÍM TERITORIALITY EXEKUTORŮ

- 12 Marc Schmitz
prezident Mezinárodní unie soudních exekutorů
- 16 JUDr. Ing. Miroslav Paller
prezident Slovenskej komory exekútorov
- 19 Slovenská skúsenosť s reformou exekúcií
Doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD., Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
- 22 JUDr. Martina Kasíková
soudkyně Krajského soudu v Praze
- 24 JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
prezident Exekutorské komory ČR

JUDIKATURA

- 26 Z judikatury Ústavního soudu
rubriku připravil Mgr. Martin Pospíšil
- 30 Judikatura v exekučních věcech
rubriku připravil Mgr. David Hozman

ZPRÁVY Z KOMORY

- 38 Problematika tuzemských exekucí z pohledu UIHJ
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
- 40 Z jednání prezidia EK ČR
Mgr. Petr Prokop Ustohal

|

ROZHOVOR S JUDr. JAROSLAVEM MÁDREM, SOUDCEM KRAJSKÉHO SOUDU V BRNĚ – POBOČKA JIHLAVA

Zcela zásadní událostí, která ovlivnila i fungování justice, byla pandemie Covid-19 a související krizová opatření. Jak se vás osobně toto období dotklo?

Z hlediska pracovního pro mne opatření přijímaná v průběhu nouzového stavu zase až tak zásadní změny nepřišla. V rámci omezení volného pohybu jsme sice i v našem odvolacím senátu odročovali jednání nařízená na druhou polovinu března a na větší část dubna, protože však řadu věcí rozhodujeme bez nařízení jednání, rozhodovací činnost senátu se toliko zčásti snížila, ale nepřerušila. I nadále probíhaly jednou týdně porady senátu, a to na pracovišti, pouze se výrazně zvýšil podíl práce z domova, při studiu jednotlivých spisů, přípravě písemných vyhotovení rozhodnutí. Od začátku května jsme se pak již vrátili i k rozhodování tzv. „veřejných“ věcí, tedy těch, k jejichž rozhodnutí je třeba nařídit jednání. Já osobně snížení určitého počtu rozhodnutých věcí využil zejména k přípravě rozhodnutí v jedné skutkově náročné věci. Víc mne tak zasáhl zákaz volného pohybu v rovině osobní, když se můj kontakt s částí rodiny omezil pouze na dálkový – po telefonu a podobně.

Jedním z opatření bylo i schválení zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu. Myslíte, že šlo o dobrý počin? Předpokládám, že s důsledky zákona se (nejen v exekuční agendě) potýkáte dodnes. Které právní otázky nyní v souvislosti s ním řešíte?

V části, ve které zákon přinesl možnost prominutí zmeškání některých lhůt se podle mého jednalo o opatření odpovídající míře paniky, která zavládla a do značné míry paralyzovala velkou část života společnosti. Co se týče dopadů do exekučního řízení, tedy nemožnosti provedení výkonu rozhodnutí (a tedy i exekuce) prodejem movitých věcí a také nemovitých věcí, v nichž měli povinní místo trvalého pobytu, a to na dobu do 30. 6. 2020, jednalo se o opatření krátkodobá, jejich smysl vidím spíše v rovině psychologické, aby nebyla jítřena již tak dost nervózní atmosféra. V rozhodovací činnosti našeho senátu se toto opatření prakticky projevilo jen tak, že jsme si dávali pozor, abychom na dobu do 30. 6. nenařídili například jednání ve věci odvolání proti příklepu stran nemovitosti užívané povinným k trvalému bydlení. Lze však očekávat, že i v soudních řízeních se začnou projevovat důsledky snížení či ztráty příjmů řady osob, zhoršení ekonomické situace, a to v podobě nárůstu žalob o zaplacení nehrázených dluhů, exekučních a insolvenčních řízení, případně i důsledky opatření přijatých v době nouzového stavu v podobě možných žalob na náhradu škody. Vzhledem k tomu, že působím u odvolacího soudu, dorazí k nám tyto věci až se zpožděním, poté, co o nich bude rozhodnuto soudy prvního stupně.

Jak trávíte letošní „postpandemické“ léto? Vyřizováním restů, či spíše odpočinkem?

V podstatě jako každé jiné. I přes stále určité omezení cestování a též obavy z něho je to doba dovolených jak u soudů, tak i na straně účastníků řízení a jejich právních zástupců. Je nařizováno méně jednání, mám tak více času pracovat na přípravě složitějších věcí – do určité míry se tak letní období podobá době nouzového stavu jen s tou změnou, že nepracuji z domova, ale v kanceláři, což mi vyhovuje více.

Ve své soudcovské kariéře se zabýváte především, byť nikoliv výlučně, exekuční agendou. Jak byste tuto agendu ze své pozice zhodnotil ve srovnání s jinými agendami? Je něčím výjimečná, anebo jde o agendu „jako každou jinou“? Je vhodná pro začínající soudce?

Já jsem vlastně snad s výjimkou jednoho roku, kdy jsem působil ve specializovaném exekučním odvolacím senátu, nikdy převážně exekučním soudcem nebyl, větší část mé rozhodovací činnosti byla vždy v řízení nalézacím. Na druhé straně ve věcech výkonu rozhodnutí jsem rozhodoval, byť jako v agendě považované za „vedlejší“, což bylo zejména v minulosti pravidlem, od samého počátku svého působení ve funkci soudce, v důsledku čehož mi od roku 2001 připadla zčásti i agenda exekuční.

Jak u soudů prvního stupně, tak i u odvolacích soudů se řada rozhodnutí v exekučním řízení vydává bez nařízení jednání, tzv. „od stolu“. Že by však právě toto předurčovalo

exekuční agendu pro začínající soudce, si ale nemyslím. Jednou ze zásad, na kterých je soudní řízení vystavěno, je zásada veřejnosti. I začínající soudci by proto měli od samého počátku působit v agendách, v nichž je třeba veřejná jednání nařizovat, vedení veřejného jednání je jednou ze základních dovedností, které si soudce musí co nejlépe osvojit. Naproti tomu za vhodnou považují exekuční agendu například pro soudce pracující na částečný úvazek po dobu rodičovské dovolené – menší množství veřejných jednání jim pak umožní lepší skloubení pracovních závazků s rodinnými. Já sám pak byl za určitý podíl exekuční agendy vděčný třeba v době, kdy jsem tři roky působil ve funkci viceprezidenta Soudcovské unie ČR a kdy jsem tak mohl část práce vykonávat po večerech či o víkendech. Současně však nepovažuji za vhodné, jestliže je exekuční agenda vnímaná jako podružná, vedlejší. Ať ji soudce vykonává v poměru s ostatními agendami, v nichž rozhoduje, z deseti, třiceti nebo devadesáti procent, vždy by měla být posuzována jak samotnými soudci, tak i vedením soudu za jednu z agend hlavních. Konečně její důležitost je patrna i z toho, že sebelepší rozhodnutí na plnění vydané v nalézacím řízení je k ničemu, nepodaří-li se dosáhnout jeho vykonání.

Dovedl byste si sám sebe představit v pozici soudního exekutora? Přijde vám některý z aspektů činnosti soudního exekutora ve srovnání se soudcovskou funkcí lákavý?

Po pravdě řečeno, nedovedl. Na právnickou fakultu jsem kdysi nastupoval s představou, že po jejím skončení bych mohl pracovat jako podnikový právník někde pod horami, během studií jsem se ale nadchnul, možná tehdy naivně, pro práci soudce. Když jsem se jím po určitých obtížích nakonec v roce 1989 opravdu stal, měl jsem to štěstí, že než jsem se v této funkci stačil rozkoukat, došlo k zásadní společenské změně a já tak po celou svoji soudcovskou kariéru zažívám to, co jsem vždy měl a stále mám za to nejcennější a co povolání soudce alespoň v mých očích činí nejprestižnějším ze všech právnických povolání, tedy nezávislost, která je pro mne posilována i tím, že se mohu soustředit jen na vlastní rozhodovací činnost. V tom vidím velkou odlišnost od práce soudního exekutora, jehož úkolem vedle vlastní exekuční činnosti, kterou by měl samozřejmě také vykonávat nestranně, je též budování a řízení vlastní exekuční kanceláře a vedle toho, bohužel, mnohdy zřejmě i „shánění práce“. Organizace jakéhokoliv kolektivu nikdy nebyla mojí oblíbenou disciplínou, proto jsem též nikdy neměl ambice vykonávat řídicí funkce ve státní správě soudů. A oslovování potencionálních oprávněných za účelem zajištění dostatečného počtu exekucí pak, alespoň podle mého, nezávislost soudního exekutora nutně oslabuje. Takže správnější odpověď asi bude, že představit bych si to sice dovedl, ale neměnil bych.

Jaké jsou dle vašeho názoru hlavní systémové problémy současného exekučního práva? Myslíte, že má stát jasnou vizi v této oblasti? Máte ji vy sám?

Za jeden z největších systémových problémů exekučního práva od samého počátku účinnosti exekučního řádu považuji určitou neujasněnost postavení soudních exekutorů. Na jedné straně, ač jde o soukromé osoby, stát na ně přenesl řadu ze svých pravomocí, a to včetně rozsáhlé rozhodovací činnosti (která se za dobu od roku 2001 postupně ještě rozšířila), vyžadující, aby byla prováděna nestranně. Na druhé straně přetrvávají prvky, které, alespoň podle mého, jejich nestrannost oslabují – možnost exekutorů uzavřít smlouvu o vedení exekuce s oprávněným, včetně možnosti sjednání smluvní odměny za vedení exekuce, stejně jako možnost oprávněného zvolit si, který exekutor bude exekuci provádět. Já se od prvního semináře k otázkám exekucí, kterého jsem se zúčastnil v roce 2001 v Praze na Květnici, netajím názorem, že právě tyto „smluvní“ prvky považuji za nesystémové a že postavení soudního exekutora by podle mého mělo být postavením nezávislého soudního komisaře, jak je tomu v případě notářů v dědickém řízení, a to včetně zavedení místní příslušnosti soudních exekutorů. Nemyslím si, že by bylo šťastné, pokud by většinu exekucí nakonec vykonávalo několik málo velkých exekučních úřadů (záměrně hovořím o exekučních úřadech, a nikoliv o exekutorech, v úřadech, které vykonávají i desítky tisíc exekucí ročně, musí nutně být vlastní exekuční činnost soudního exekutora spíše marginální, v převážné míře musí být vykonávána jeho zaměstnanci) a vedle nich spíše živořil určitý počet „malých“ exekutorů.

Za další velký problém považuji nedostatečný důraz na odpovědnost i oprávněných za výsledek exekuce. V současnosti je tomu tak, že s podáním exekučního návrhu v podstatě není pro oprávněné spojeno jakékoliv hmotné riziko, neboť sice mohou být vyzváni exekutorem ke složení přiměřené zálohy na úhradu nákladů exekuce, čehož však v rámci „konkurenčního boje“ o oprávněné exekutoři obvykle nevyužívají, a v případě zastavení exekuce pro bezvýslednost se rozhodovací praxe, z mého pohledu bohužel, vyvinula tak, že uložit oprávněnému, aby soudnímu exekutorovi nahradil byť jen část jeho nákladů, lze jen v případě závěru, že na jeho straně lze shledat zavinění za zastavení exekuce, což při převládajícím poměrně striktním výkladu nebývá příliš často. Oprávnění tak v řadě případů podávají exekuční návrhy i proti povinným, proti nimž je vedena řada i dlouhodobě nic nepřinášejících exekucí. Zmíněná rozhodovací praxe, odvíjející se zejména od judikatury Ústavního soudu, je tak jedním (být jistě ne jediným) z důvodů současného stále velkého množství probíhajících exekucí. Jsem přesvědčen, že pokud by oprávnění podávali exekuční návrhy s rizikem, že v případě bezvýslednosti exekuce budou hradit alespoň část jejích nákladů, přistupovali by k podávání návrhů odpovědněji a řada exekučních řízení, ve

kterých nelze očekávat jakéhokoliv výtěžku, by nebyla (zcela zbytečně) zahájena. Nehodlá-li pak Ústavní soud svůj postoj k otázce náhrady nákladů bezvýsledných exekucí změnit, pomohlo by alespoň zavedení povinné zálohy na náklady exekuce, kterou by museli povinní složit současně s podáním exekučního návrhu. Podmínkou by pak bylo, aby se v tomto případě nejednalo o zálohu vypočítávanou jako dnes z výše očekávaných nákladů (tedy i odměny exekutora) v případě plného vymožení exekvované pohledávky, ale zálohu ve výši cca dvou až pěti tisíc korun, která by pokrývala toliko nejnutenější výdaje exekutora v případě zastavení exekuce pro bezvýslednost (respektive alespoň jejich část). Druhou podmínkou by pak bylo, aby z této povinnosti bylo co možná nejméně výjimek, zejména pak, aby osvobození od povinnosti placení zálohy nebyli věřitelé, kteří dnes podávají největší množství exekučních návrhů, byť by se jednalo o věřitele „nedobrovolné“ (například dodavatele energií či dopravní podniky), ale ani stát, pokud se obrátí na exekutora s exekučním návrhem.

Za systémovou vadu pak považuji i Ústavním soudem aktuálně prosazovanou možnost posuzování věcné správnosti exekučních titulů, včetně těch, které jsou pravomocnými soudními rozhodnutími. V exekučním řízení, které by mělo sloužit „jen“ k vymožení již uložené povinnosti, se jedná o doposud nemyslitelný postup. Zřejmě jde i o unikum v mezinárodním srovnání, jak je patrné i ze skutečnosti, že zatímco v řadě svých rozhodnutí Ústavní soud argumentuje i příklady z jiných právních řádů, zde jakákoliv zmínka o zahraniční inspiraci chybí. Nejde přitom jen o exekuce. Možnost posuzování věcné správnosti rozhodnutí v exekuci narušuje dosavadní úpravu právní moci i opravných prostředků a v konečném důsledku by mohl vést k vážnému narušení právní jistoty. Při vši úctě ke kolegům z Ústavního soudu mám za to, že se jedná o natolik revoluční záležitost s tak vážnými možnými důsledky, že by si zasloužila, aby jí byla věnována široká odborná diskuze za účasti i (a možná zejména) právních teoretiků, nejlépe završená reprezentativní právní konferencí, na které by bylo možno celou záležitost probrat z více pohledů, prodiskutovat i s těmi, kdo tuto praxi v rozhodovací činnosti Ústavního soudu prosazují.

Co se vize státu týče, těžko říct. Exekuční řád byl v konečném důsledku přijat nikoliv na základě vládního návrhu, ale na základě poslanecké iniciativy. Například někteří ministři spravedlnosti jistě své představy měli, s jejich častým střídáním ale o nějakých dlouhodobějších vizích zřejmě nemůže být řeč. Protože ale množství osob, které jsou či byli exekucemi alespoň někdy postiženi, představuje jistě zajímavou potenciální voličskou skupinu, o náměty na různé změny a „vylepšení“ exekučního řádu obvykle není nouze. Právě chybějící vize ale je podle mého důsledkem skutečnosti, že alespoň mně výsledná podoba exekučního řádu stále více připomíná dort vařený

pejskem a kočičkou. Doufám nicméně, že alespoň základní vize, tedy že nucené vymáhání dříve uložené povinnosti by mělo být nadále zabezpečováno prostřednictvím soudních exekutorů, je setrvalá. Právní úprava by měla být pokud možno stabilní, respektive mít nějaký logický vývoj, nepohybovat se „od zdi ke zdi“. Soudní exekutoři zanedlouho oslaví dvacetileté jubileum své existence a přes výhrady, které se vůči exekučnímu řízení obecně či exekutorům samotným objevují, stejně jako přes excesy, k nimž v minulosti došlo v práci některých exekutorů, podle mého není sporu o tom, že jde o institut, který se osvědčil, vedl ke zvýšení vymahatelnosti práva, byť asi ne tak výraznému, jak je někdy zmiňováno (nevím, kde se vzal často opakovaný údaj, že soudy před rokem 2001 byly ve výkonu rozhodnutí schopny vymoci toliko 5 % pohledávek). Důvodem vyšší efektivity soudních exekucí oproti soudnímu výkonu rozhodnutí podle mého je nejen hmotná zainteresovanost exekutorů na co možná nejvyšším uspokojení vymáhaných pohledávek, ale i oprávnění exekutora, aby si sám volil způsob provedení exekuce, oproti tomu, kdy soudy mohou výkon rozhodnutí provádět obvykle vždy jen jediným způsobem, navrženým oprávněným. Výjimečnost institutu soudních exekutorů ale spočívá i v minimálním finančním zatížení státu v exekučním řízení. Stát, byť exekutory pověřuje, se na jejich financování nepodílí ani v případě bezvýsledných exekucí (což je zásadní rozdíl oproti notářům, insolvenčním správčům či ex offio ustanovovaným advokátům). Zvláště v situaci, kdy hospodaření státu míří k historickému deficitu, občasně výzvy ke zrušení institutu soudních exekutorů, které by přineslo nejen zhoršení vymahatelnosti práva, ale i nezbytné výrazné posílení rozpočtů soudů, zjevně nejsou byt i jen trochu smysluplnou alternativou. Skutečnost, že velká část populace má obavu z návštěvy zubařů, přece také není důvodem k návrhu na jejich zrušení.

Podle mého se tu zaměřují příčiny s následky a exekutoři se mnohdy staví do pozice fackovacího panáka, do kterého si kdekdo rád kopne bez rizika, že by tím mohl ztratit nějaké body. Dluhy, které jsou v exekucích vymáhány, včetně mnohdy jistě i velmi vysokých (a dále narůstajících) úroků a smluvních pokut či nákladů, však nemají původ v exekučních řízeních, nejsou zapříčiněny exekutory. A často démonizované náklady exekuce pak v případech, kdy nejsou vymáhány jen bagatelní částky, tvoří výrazně nižší část z toho, co je na povinném vymoženo.

Další velká novela exekučního řádu je nyní ve Sněmovně. Její projednávání je poměrně bouřlivé a nepřehledné. Máte čas a chuť osud této novely sledovat? Nebo spíše počkáte, co zákonodárce nakonec přijme?

Projednávání novely se snažím sledovat, nikoliv však až tak důsledně, jak tomu bylo v případě novel dřívějších, a to nejen pro zmíněnou nepřehlednost projednávání

(pokud jsem dobře počítal, bylo podáno snad 21 pozměňovacích návrhů), ale i z určité únavy z neustálých diskusí a změn exekučního řádu, které podle mého vedou někdy spíše ke komplikacím exekučního řízení než k jeho zlepšení. Přesto jsem se i v případě tohoto návrhu novely snažil přispět k formulaci stanovisek Soudcovské unie k některým navrhovaným změnám.

Jaký máte názor na proklamované změny exekučního práva – místní příslušnost, chráněný účet, náhrady plátcům mzdy či zastavování marných exekucí?

O svém názoru na místní příslušnost soudních exekutorů jsem se již zmínil. Co se týče chráněného účtu, snaha o jeho zavedení se jistě opírá o legitimní důvody. Zejména postižení účtu, na který přichází exekucí nepostižitelná část mzdy povinného, nejenže představuje pro povinného obvykle vážný problém, ale je zcela proti smyslu úpravy, která stanoví, jaká část mzdy může být exekučně postižena a jaká nikoliv. Nepostižitelná část mzdy je chráněna proto, aby povinnému, popřípadě osobám, k nimž má povinný vyživovací povinnost, sloužila k zabezpečení jejich základních životních potřeb, nikoliv k tomu, aby mohla být následně postižena jiným způsobem provedení exekuce. Pokud by však tento princip, který ve své rozhodovací praxi aplikoval i Ústavní soud, byl v exekučních řízeních dodržován důsledněji než doposud, nemusela zvláštní úprava chráněného účtu vůbec přijít na pořad dne. Stejně tak jistě nelze upřít i legitimitu požadavku plátců mzdy na zakotvení náhrady nákladů vzniklých prováděním exekuce srážkami ze mzdy. Málokdo chce bezplatně provádět pro jiného něco, z čeho sám nemá jakýkoliv přínos. Otázkou však je, zda se nejedná o krok k postupnému odstranění či vyprázdnění zásady, že každý je povinen soudu bezplatně sdělit skutečnosti mající význam pro řízení a rozhodnutí, kde je hranice, po kterou může stát legitimně požadovat i bezplatnou činnost jako svého druhu daň za fungování soudního systému.

Co se pak týče zastavování bezvýsledných exekucí, jde o záležitost, k níž se dá jen stěží smysluplně vyjádřit v několika větách. Při úvahách o možné nové (benevolentnější) úpravě, po které bývá voláno, by měla být zvažena celá škála otázek, a to nikoliv jen právních, ale zejména sociologických, ekonomických či morálních. Obávám se však, aby základní motivace k možným změnám právní úpravy nespočívala nakonec především ve snaze zalíbit se „širokým masám“, bez ohledu na možné důsledky. Neboť nějaké volby jsou prakticky každý rok, a poukaz na to, že pro řádné fungování společnosti je třeba, aby každý začal se snahou o odpovědný přístup zejména u sebe, ve společnosti, která se (jak se alespoň mně zdá) stále více zaměřuje na práva, aniž by se zajímala i o povinnosti, nemusí mnoho voličů oslovit. Abych ale zcela neutíkal od odpovědi – obecně mám za to, že za situace, kdy současná podoba insolvenčního řádu již neváže úspěšné završení oddlužení jen na uspokojení určité

části pohledávek, ale kdy postačí i vynaložení veškerého spravedlivě požadovatelného úsilí dlužníka v uspokojování pohledávek věřitelů po dobu 5 let, prostor pro zastavení exekuce pro její bezvýslednost není třeba nějak zásadně rozšiřovat. Právní úprava zastavení exekuce by neměla motivovat povinné ke skrývání postižitelného majetku ve snaze dosáhnout zastavení exekuce snáze a rychleji než splněním přísně nastavených povinností oddlužení.

A co další poslancecké nápady – například zjednodušení doručování, procesní limitace vymáhaného příslušenství, milostivé léto a jiné? Zaujal vás některý z nich?

Množství pozměňovacích návrhů jsem už zmínil. Věřím, že jsou motivovány snahou o vylepšení dosavadní úpravy či návrhu novely. Systémovými se mi však povětšinou nezdají. Třeba úvaha o vhodnosti zjednodušení doručování je jistě legitimní. Upravovat však toto separátně v exekučním řízení se mi zdá nešťastným. Za vhodnější považuji naopak sjednocení úpravy doručování (ale třeba i jiných institutů) v různých řízeních, což by přispělo k potřebnému zjednodušení a zpřehlednění právního řádu. Procesní limitace vymáhaného příslušenství by pak byla rovněž svého druhu přezkumem věcné správnosti exekvovaného rozhodnutí, který, jak jsem již zmínil, považuji obecně za velmi problematický. Co se týče návrhu „milostivého léta“, tedy nabídky možnosti zproštění se závazků vůči veřejnému sektoru úhradou prakticky toliko jistiny, ponechám stranou úvahu, nakolik je motivován snahou přijít v předvolebním čase s benefitem, který ještě nenapadl strany stávající vládní koalice. Upozorním jen na to, že je rovněž snahou rozdávat z cizího – aniž bych měl nějaké přesnější informace o ekonomice jednotlivých exekučních úřadů, částka 500 Kč asi nebude způsobila pokrýt nějakou významnější část byť jen minimálních nákladů jednotlivé exekuce.

Za systémové považuji navrhované odstranění přetrvávající dvoukolejnosti soudního a exekutorského vymáhání pohledávek, a to ve prospěch exekučního řízení. Vzhledem k dosavadním neúspěšným pokusům o prosazení této úpravy však optimistou v tomto směru příliš nejsem.

Očekáváte, že případnou novelou exekučního řádu dojde k vyřešení systémových problémů exekučního práva, nebo si to žádá mnohem širší změny?

Už z toho, co jsem již zmínil, je asi patrné, že skutečně systémové řešení problémů exekučního práva od v současnosti projednávané novely opravdu neočekávám. Mám za to, že takové ambice konečně ani návrh novely od samotného počátku neměl. Za příznačnou přitom považuji i skutečnost, že důvodová zpráva je prosta jakéhokoliv mezinárodního srovnání, toliko na několika málo místech odkazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a legislativu Evropské unie. Spíše se obávám, aby novela nakonec nepřinesla ještě další nesystémové prvky. Není vyloučeno, že v konečném důsledku se stane již jedním z bodů předvolební kampaně před blížícími se volbami do Poslanecké sněmovny a namísto potřebné vize systémových změn se při schvalování její konečné podoby stane nejdůležitějším argument, že „lidé jsou z exekucí unavení“. Právní řád (a jeho změny), exekuční právo nevyjímaje, jistě nemůže být odtržen od společenské reality, na druhé straně ale nemůže být smysluplně vytvářen podle výsledků průzkumu vývoje předvolebních preferencí.

Jak relaxujete? Jakým způsobem dobíjíte svoji energii?

Nejraději na horách, v zimě na lyžích, ale i jakoukoliv jinou pohybovou aktivitou v přírodě.

Otázky připravil:
Mgr. Antonín Toman
 právní oddělení Exekutorské komory ČR

Slovenská zkušenost se zavedením teritoriality exekutorů

Ústavně právní výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR uspořádal 2. září 2020 seminář na téma Slovenská zkušenost se zavedením teritoriality exekutorů. Na semináři vystoupili významní představitelé exekučního práva v České a Slovenské republice. Časopisu Komorní listy poskytli svá vystoupení, abychom je mohli v tomto stavovském časopise publikovat.

Úvodní slovo patřilo předsedovi Ústavně právního výboru Mgr. Marku Bendovi a po něm předsedovi podvýboru Ústavně právního výboru pro problematiku exekucí, insolvenčí a oddlužení Mgr. Marku Výbornému. Poté jsme si vyslechli jednotlivé příspěvky, se kterými vás v tomto a příštím čísle seznamujeme.

Jako první se slova ujal JUDr. Martin Maliar, generální ředitel sekce civilního práva Ministerstva spravedlnosti SR. Na něho navázal Marc Schmitz, prezident Mezinárodní unie soudních exekutorů (UIHJ), který nám představil různé systémy vymáhání práva.

Dalšími vystupujícími byla JUDr. Martina Kasíková, soudkyně Krajského soudu v Praze, a JUDr. Vladimír

Plášil, LL.M., prezident Exekutorské komory ČR, který úvodem svého příspěvku připomněl, že Exekutorská komora v ČR působí již 20 let a může být hrdá na to, že se řadí mezi 17 států, kde je zřízena soukromá exekuční služba.

Doc. JUDr. Ondrej Laciak, Ph.D., místopředseda Slovenské advokátní komory, hovořil ve svém vystoupení také o tom, jak Komora v roce 2016 zásadně připomínkovala změny ve slovenské legislativě a upozorňovala na rizika zavedení zásadních novinek do fungujícího systému, což se posléze ukázalo skutečností. Další slovenský kolega JUDr. Michal Havrlent z Legal Collection Supervisor, EOS KSI, představil některá čísla a fakta, která potvrdila, že se princip teritoriality ukázal jako nefunkční a ovlivnil tak vymahatelnost práva.

Na tomto semináři jsme se mohli seznámit se slovenskou zkušeností obou táborů, příznivců a odpůrců zavedení teritoriality. Zkušenosti z praxe totiž mezitím ukázaly, že zavedením teritoriality a dalších omezení exekučního řízení se zhoršila vymahatelnost práva. Závěrečná diskuse účastníků semináře, zejména slovenských kolegů tyto závěry potvrdila.

Vystupující na semináři (zleva): JUDr. Juraj Podkonický, Ph.D., pokladník UIHJ a soudní exekutor EÚ Praha 5, Marc Schmitz, prezident UIHJ, Jose Uitdehaag, tajemník UIHJ, JUDr. Vladimír Plášil, LL.M., prezident EK ČR, Marek Benda, JUDr. Martina Kasíková, KS Praha, Marek Výborný, Mgr. Tereza Lungová, členka zahraniční komise EK ČR a exekutorská kandidátka EÚ v Břeclavi

Marc Schmitz prezident UIHJ – Mezinárodní unie soudních exekutorů

Úvodem bych rád poděkoval organizátorům za pozvání Mezinárodní unie soudních exekutorů na tento seminář. Naše účast nás těší o to více, že se jedná o první „fyzické“ setkání po více než šesti měsících a samozřejmě doufáme, že se vše vrátí do normálu co nejdříve.

S vaším dovolením bych nejprve stručně představil organizaci, kterou reprezentuji. Mezinárodní unie soudních exekutorů (UIHJ) byla založena roku 1952 coby mezinárodní nevládní organizace, která v současnosti sdružuje 93 organizací z 89 zemí reprezentujících profesi

soudních exekutorů a vymáhacích úředníků napříč čtyřmi kontinenty.

UIHJ je členem Ekonomické a sociální rady OSN, pozorovatelem při komisi OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL) a Haagské konferenci o mezinárodním právu soukromém (HCCH), stálým pozorovatelem Evropské komise Rady Evropy pro hodnocení efektivity justice (CEPEJ) a základajícím členem Evropského právního institutu (ELI). Od svého založení v roce 2001 je velmi respektovaným členem UIHJ i Exekutorská komora České republiky.

Cílem UIHJ je pomáhat a poskytovat poradenství svým členům v oblasti právních reforem národních vymáhacích systémů a v oblasti uvádění právních změn do praxe. Náš příspěvek spočívá ve tvorbě mezinárodních standardů a zásad při vymáhání soudních rozhodnutí. UIHJ se v minulosti zúčastnilo mnoha expertních misí Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, Rady Evropy, Evropské unie a Agentury spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj (USAID).

UIHJ v celosvětovém měřítku reprezentuje profesionální exekutory v postavení svobodné právnícké profese (převážně v Evropě a na africkém kontinentu), stejně jako vymáhací úředníky v postavení státních zaměstnanců (například Rusko, střední a jihovýchodní Asie a Jižní Amerika).

V tomto ohledu můžeme skromně předstírat, že máme blízký vhled do různých existujících vymáhacích modelů i do profese soudních exekutorů.

Ohledně soudních exekutorů pracujících pod liberálním modelem – jako v České republice – spatřujeme, stejně jako ve většině, ne-li ve všech členských státech UIHJ s tímto modelem, největší problém v konkurenci.

Úroveň této konkurence se liší od celonárodní jurisdikce (například v Nizozemsku nebo v České republice) až po regionální příslušnost (obvody odvolacích soudů nebo soudů prvního stupně jako například v Belgii nebo Francii). V tomto směru je velmi zajímavé sledovat, jak některé země v posledních letech přešly od menší jurisdikce k větší (například Belgie, z 27 na 12 obvodů). Zároveň také sledujeme, že efektivita soudních exekutorů roste s větší konkurencí. Čím více konkurentů soudních exekutor má, tím efektivnější musí být, aby ekonomicky přežil.

V některých evropských zemích, kde soudní exekutoři pracují jako státní úředníci (zaměstnanci) jako například v Německu, Rakousku nebo Itálii, a kde je pouze jeden

monopol na vymáhání, nemůže soukromý soudní exekutor vždy jednat jako podnikatel. Vzájemná konkurence je limitována a podrobena detailním pravidlům. Ve většině zemí nemůže být finanční stránka věci předmětem konkurence: poplatky (náklady) jsou fixní. Nicméně, a to je největší výhodou soutěžního prostředí: konkurence se zaměřuje na zlepšení kvality, efektivity a výkonnosti organizace vymáhání v rámci každého jednotlivého úřadu. Jako takový se proto soukromý systém obecně jeví efektivnějším, což je ku prospěchu věřiteli i dlužníkovi.

V některých zemích s liberálním modelem vymáhání, kde si věřitelé mohou volně vybírat soudního exekutora, do jehož rukou svěří svou důvěru ve věci vymáhání, se objevuje systém, v rámci kterého jsou pohledávky státu (například Ministerstva financí, věci místních poplatků, národní správy sociálního zabezpečení) rovnoměrně rozdělovány mezi všechny soudní exekutory nebo pro-

UIHJ zastupuje profesi „soudních exekutorů“ na celosvětové úrovni:

Svobodné povolání & státní zaměstnanci

exekutor příslušný pro jeden obvod, pozorujeme, že efektivita vymáhacího procesu a úspěšnost vymáhání je poměrně nízká.

Pravdou je, že ani soudní exekutor v postavení osoby samostatně výdělečně činné nemůže působit jako 100% podnikatel. Avšak ani v tomto směru bychom neměli zapomínat, že vláda práva, právní jistota a ekonomický vývoj země spolu velmi úzce souvisí. To platí i o soudních exekutorech v postavení svobodné právnické profese. Coby představitel státní moci, jemuž byl svěřen

střednictvím dotčených administrativ samotných nebo prostřednictvím národní komory soudních exekutorů. Věřitelé si mohou zvolit na základě kvality nabízené konkrétním vymáhacím subjektem.

V Belgii se exekuční návrhy na vymáhání místních poplatků (například nezaplacené poplatky za vozidla), stejně jako pohledávky ze sociálního zabezpečení rozdělují rovnoměrně mezi soudní exekutory, kteří souhlasili s přidělením těchto případů. Administrativa vytvořila hodnoticí systém založený na objektivních kritériích,

jako například délka vymáhacího procesu, úspěšnost a časová prodleva mezi vymožením pohledávky a bankovním převodem vymožených prostředků na účet příslušné administrativy. Pokud hodnocení konkrétního exekutora nedosáhne určitého limitu, bude dostávat menší nápad než jeho lépe hodnocení kolegové. Měli bychom mít neustále na paměti, že i soukromý soudní exekutor pracující v liberálním modelu vymáhání je úřední osobou, jíž byla svěřena veřejná, respektive státní moc. V tomto ohledu se jeví normálním, aby se státní pohledávky rozdělovaly rovnoměrně mezi všechny soudní exekutory.

Vypadá to, že smíšený systém, v rámci kterého si soukromí věřitelé mohou volně vybrat svého soudního exekutora

Rovnoměrný nápad soukromých a zároveň státních pohledávek může způsobit značné narušení dobře fungujícího vymáhacího procesu. Menší úřady nebudou připraveny najednou zvládnout zvýšený nápad z důvodu nedostatečné infrastruktury a větší úřady se budou potýkat s přezaměstnaností a s problémy s amortizací již učiněných investic.

Získané zkušenosti také ukazují, že soukromí věřitelé chtějí obvykle jednat pouze s omezeným počtem soudních exekutorů. Účelem je snížit na minimum administrativní zátěž spojenou s komunikací se soudním exekutorem. Pokud se veškerá agenda rozloží mezi velké množství soudních exekutorů, související administrativní zátěž na straně věřitele nevyhnutelně

a kde jsou státní pohledávky rovnoměrně distribuovány mezi všechny soudní exekutory, nabízí mnoho výhod.

Na jedné straně, svobodná volba soukromých věřitelů je tržně orientovaná a vůle soudních exekutorů uspokojit důležité klienty prostřednictvím značných investic do IT struktury a lidských zdrojů představuje pro každého soudního exekutora příležitost rozvíjet svůj úřad v souladu s danými požadavky.

Na straně druhé, rovnoměrné rozdělení státních pohledávek zajišťuje a garantuje minimální příjem pro každého soudního exekutora i v případě, kdy jsou jeho ambice na další rozvoj úřadu limitovány.

naroste a existuje značné riziko, že se soukromí věřitelé odvrátí od služeb soudních exekutorů a nadále se budou spíše obracet na soukromé inkasní agentury, které mohou bez problémů centralizovat veškeré případy velkých věřitelů.

Existuje další argument: Je zákonodárce oprávněn, pokud jde o soukromé věřitele, zasahovat do jejich práva na volbu konkrétního soudního exekutora? Není to v rozporu s volným trhem moderní společnosti a nezasahuje to z pohledu soukromého věřitele až příliš do volného tržního prostředí a volné soutěže?

To všechno zakládá značné riziko ztráty důvěry ve státní instituce a v právní stát!

Krise spojená s onemocněním COVID-19 nám také ukázala, že je zde nezbytná potřeba alternativního řešení sporů. UIHJ v tomto ohledu již léta prosazuje, aby soudní exekutoři mohli provádět mimosoudní nebo smírné vymáhání pohledávek a mediaci. Smírné vymáhání pohledávek a mediace představují vedlejší činnosti soudního exekutora, které jsou v perfektním souladu s Instrukcí o vymáhání Rady Evropy pro hodnocení efektivity justice (CEPEJ).

Jejich cílem je řešení převážně nesporných pohledávek bez intervence soudce a výhody jsou mnohé: snížení počtu nedodělků na soudech, nižší náklady pro dlužníka, to vše při využití služeb profesionála, který podléhá kárným a etickým pravidlům.

Svět se mění a soudní exekutor se musí těmto změnám přizpůsobit, jinak bude zahlcen.

Vycházejí z premisy, že:

„právní jistota je právem na soudce; právo na soudce je právem na soudní rozhodnutí; právo na soudní rozhodnutí je právem na jeho vymáhání; právo na vymáhání je právem na soudního exekutora“,

můžeme uzavřít, že soudní exekutor představuje jeden ze základních znaků právní jistoty. Vymáhací orgán představuje pojítko mezi občany a soudci a hraje zásadní roli při zajišťování efektivity a účinnosti vymáhání soudních rozhodnutí: Soudní exekutor nabízí státu, právu a ekonomice kvality kompetentního, odpovědného a efektivního profesionála schopného myslet dopředu.“

JUDr. Ing. Miroslav Paller prezident Slovenskej komory exekútorov

Dovoľte mi, aby som sa vám ako prezident Slovenskej komory exekútorov poďakoval za možnosť predstaviť vám touto formou naše poznatky a skúsenosti zo zavedenia náhodného elektronického pridelovania exekúcií a teritoriality súdnych exekútorov. Žiaľ, dôležité pracovné povinnosti mi neumožňujú prezentovať naše postrehy osobne. Verím však, že aj takýmto spôsobom prispejeme ku kvalite verejnej diskusie v Českej republike na tému, ktorá je pre súdnych exekútorov a exekučnú prax mimoriadne dôležitá.

Téma teritoriality a náhodného elektronického pridelovania je záležitosťou paradigmatickou. Výhodami či nevýhodami tohto systému sa zaoberajú súdni exekútori vo viacerých krajinách. Slovenská a česká právna úprava vychádzala z podobného základu, hoci sa postupne začali obe vyvíjať rôznymi cestami. Tak sa napokon stalo, že po dlhoročnom presadzovaní náhodného elektronického pridelovania exekúcií zo strany Slovenskej komory exekútorov sa 1. apríla 2017 stala účinnou novela Exekučného poriadku, ktorá zaviedla toto opatrenie spolu s teritorialitou súdnych exekútorov, v našom prípade na krajevom princípe.

Do účinnosti tejto novely bola situácia na Slovensku nasledovná:

- Konkurencia medzi exekútormi bola obrovská. Na Slovensku vtedy pôsobilo vyše 300 exekútorov. Je to približne dvakrát viac ako v Českej republike na dvakrát menšom trhu.
- Táto konkurencia bola jedným z hlavných dôvodov, prečo si niektorí exekútori začali hľadať nepoctivé cesty k udržaniu svojich príjmov. Pristupovali napríklad na dohody s veriteľmi, ktoré boli na hrane, niekedy až za hranou zákona. Veľkí veritelia mali v takýchto

prípadoch jednoznačnú a neférovú výhodu pred malými veriteľmi.

- Dôsledkom tohto vzťahu bolo, že veľkí veritelia si postupne vytvorili úzky okruh „vlastných“ exekútorov, s ktorými exkluzívne spolupracovali. Týchto niekoľko vyvolených ovládalo obrovskú časť trhu. Bývalá ministerka spravodlivosti Lucia Žitňanská verejne konštatovala, že trh s exekúciami je deformovaný a jeho tretinu ovláda deväť súdnych exekútorov.
- V rukách niekoľkých úradov sa tak koncentrovala významná časť exekúcií, čo sa muselo prejavovať aj na ich vymožitelnosti a najmä rýchlosti konania. Postupne sa tak na súdoch hromadili nevymožiteľné exekúcie, ktoré napokon prerástli až do úplne neprijateľného stavu.
- Ďalším spôsobom nekalého udržiavania príjmov bolo zo strany niektorých kolegov navyšovanie hotových výdavkov, napríklad nie uspokojivo vysvetlenými cestovnými nákladmi cez celú republiku, keďže teritoriálna príslušnosť neexistovala.

V oblasti súdneho manažmentu malo v tom čase Slovensko výrazne pozitívne skúsenosti so systémom náhodného elektronického pridelovania spisov. Dlhé roky čelili súdy podozreniam z manipulácie a zo svojvôle súdnych funkcionárov pri rozdeľovaní práce medzi svojich kolegov. Tieto podozrenia sa do obrovskej miery obmedzili práve zavedením náhodného elektronického pridelovania.

Rovnakým systémom sa začali pridelovať dedičské konania u notárov a konkurzy u správcov konkurzných podstat. Bolo zrejmé, že viacero nahromadených problémov v exekútorskom stave by sa mohlo vyriešiť podobným spôsobom.

Od môjho zvolenia za prezidenta Slovenskej komory exekútorov sa zavedenie náhodného elektronického pridelovania na krajevom princípe stalo našou zásadnou požiadavkou. Prirodzene, nemala podporu úplne všetkých exekútorov, keďže niektorí jednotlivci na dovtedajšom systéme výrazne profitovali. Bola však výrazne väčšinou požiadavkou, o čom svedčí jej niekoľkonásobné exaktné pomenovanie Konferenciou exekútorov, teda najvyšším orgánom komory.

Na presadenie tejto myšlienky sme museli roky bojovať na mnohých frontoch. Stretávali sme sa s kompetentnými politikmi, ktorí jediní mohli zmenu skutočne zaviesť do legislatívy a vysvetľovali sme výhody navrhovaného systému. Zúčastňovali sme sa na odborných seminároch a workshopoch a argumentovali sme pred zástupcami právnickej obce. Výrazne sme zvýšili našu mediálnu aktivitu a zdôrazňovali sme prínosy elektronického pridelovania priamo pre občanov.

Po mnohých diskusiách vtedajšia vláda v zastúpení bývalej ministerky spravodlivosti Lucie Žitňanskej pristúpila

v roku 2016 k rozsiahlej a zásadnej novele Exekučného poriadku. Zákon získal napokon širokú politickú podporu a prešiel aj hlasmi opozičných poslancov. Od 1. apríla 2017 sa exekúcie pridávajú nasledovne:

- Exekúcie sa pridávajú náhodným elektronickým výberom. Prípady sú rozdeľované do takzvaných košov, aby bolo zabezpečené ich rovnomerné rozdeľovanie medzi všetky exekútorové úrady. Tieto koše zohľadňujú aj predmet vymáhania, a to výšku istiny vymáhanej pohľadávky či druh vymáhanej pohľadávky. Sú nastavené nasledovne:
 - do 100,00 eur
 - do 500,00 eur
 - do 2000,00 eur
 - do 10 000,00 eur
 - nad 10 000 eur
 - výživné – bez ohľadu na sumu
 - a vymoženie nepeňažnej pohľadávky.
- Pridelenie exekučnej veci súdnemu exekútorovi náhodným výberom zohľadňuje okrem výšky a druhu vymáhanej pohľadávky aj teritoriálny princíp (tzv. „miestne príslušný súdny exekútor“), a to podľa obvodov krajských súdov. Okrem tohto princípu, výšky pohľadávky a povahy nároku sa zohľadňuje aj počet neskončených vecí exekútora.
- Zaviedlo sa dôležité pravidlo, na základe ktorého sa viaceré exekúcie voči povinnému, teda dlžníkovi, vždy sústreďujú u jedného exekútora.

Veľká časť odbornej verejnosti prijala zákon pozitívne, ako významné protikorupčné opatrenie a opatrenie zvyšujúce transparentnosť štátomocenského donútenia. Slovenská advokátska komora označila novelu za Zákon roka 2017 s výrazným vplyvom z pohľadu posilnenia právnej istoty. Činnosť súdneho exekútora je totiž preneseným výkonom verejnej (štátnej) moci, nie je podnikaním a ani naň nemožno uplatňovať podobný ekonomický prístup ako k podnikaniu. Takýto prístup totiž môže viesť k vážnym deformáciám uvedeným nižšie, ktoré sa v praxi potvrdili.

Po tri a pol roku od zavedenia náhodného elektronického pridelenia sa dajú pomenovať jeho nesporné pozitíva. Spomeniem najprv výhody v boji proti korupcii a klientelizmu:

- Pretrhali sa nezdravé väzby medzi súdnym exekútorom a oprávneným, čo zabezpečuje nezávislosť a neustrannosť súdneho exekútora. Súdny exekútor nie je nútený pod tlakom „veľkého veriteľa“ uzatvárať dohody, ktoré sú často na hranici zákona a niekedy aj za ňou, čím sa zabezpečuje rovnosť účastníkov.
- Odstránila sa neochota vymáhať nízke pohľadávky alebo nepeňažné plnenia, sťažilo sa tunelovanie, presúvanie majetku a peňazí prostredníctvom fiktívnych pohľadávok za aktívnej spoluúčasti vybraného spolupracujúceho exekútora.

- Zamedzilo sa nekalým postupom niektorých veriteľov, zneužívajúcich dispozičnú zásadu na manipuláciu exekútorov, od poskytovania všemožných výhod až po nezákonné postupy. Dispozičné právo oprávnených na zmenu exekútora bolo niekedy zneužívané na vyhnutie sa povinnosti zaplatiť trovy exekúcie. Oprávnený to robil tak, že dal návrh na zmenu na toho „správneho“ exekútora, ktorý v konečnom dôsledku trovy nežiadal.
- Otvoril sa priestor na vysporiadanie sa s korupčným a iným protiprávnym, celému stavu škodiacim konaním niektorých súdnych exekútorov. Oprávnený bol na protiprávnom správaní sa exekútora priamo finančne alebo inak zainteresovaný, poprípade sám do takéhoto konania exekútora nútil.
- Odstránili sa obrovské disproporcie medzi jednotlivými exekútorovými úradmi, ktoré neboli zapríčinené slabšou odbornosťou menších úradov, ako sa mnohí snažia podsúvať, ale skôr neochotou väčšiny poctivých exekútorov zapojiť sa do rôznych nekalých praktík v biznise s pohľadávkami.
- Eliminovaná sa možnosť, aby si rôzne finančné skupiny, nebankové spoločnosti, inkasné spoločnosti alebo advokátske kancelárie „stvorili svojho dvorného súdneho exekútora“, ktorý bol častokrát len bielym koňom takýchto spoločností bez reálneho vplyvu na činnosť exekútorového úradu.
- Eliminovali sa podozrenia, že exekútorové úrady boli cez fiktívne pohľadávky používané na tunelovanie majetku, prípadne legalizovanie príjmov z trestnej činnosti.
- Eliminovali sa možnosti niektorých manažérov štátnych aj súkromných inštitúcií na vyžadovanie „finančnej a inej protihodnoty“ za presadenie konkrétneho spolupracujúceho exekútora.
- Eliminovali sa podozrenia, že prostredníctvom vybraných exekútorov sa zneužívalo vymáhanie pohľadávok zdravotného a sociálneho poistenia na obohacovanie niektorých osôb a záujmových skupín na úkor štátu.
- Eliminovali sa tzv. „fiktívne exekúcie“, vedené väčšinou na základe neexistujúcich pohľadávok, ktoré mohli slúžiť na rôzne protiprávne konania, najmä na pranie špinavých peňazí, ochranu majetku získaného z nelegálnych zdrojov a pod.

Zákon priniesol aj nesporné výhody pre občanov. Spomeniem najmä tieto:

- Krajský princíp priblížil účastníkov konania k exekútorovi a naopak. Nemalou mierou znížil náklady a výdavky spojené s exekúciou, pretože napríklad povinný nemusí cestovať do kancelárie exekútora cez polovicu republiky, ani exekútor kvôli niektorým svojim výkonom.
- Dosiahla sa rovnosť účastníkov, „veľký veriteľ“ a „bežný občan“ majú rovnaké podmienky a prístup.
- Zvýšila sa vymožitelnosť a vynútiteľnosť exekučných titulov a zrýchľuje sa konanie.

Rovnako sú zreteľné výhody pre lepšiu a funkčnú justíciu:

- Deklaroval sa nesporný verejnoprávny charakter súdneho exekútora a dosiahlo sa lepšie začlenenie nezávislého súdneho exekútora do justičného systému.
- Zjednotili sa postupy pri náhodnom pridelovaní vecí napríklad sudcom, notárom v dedičských veciach a správcom konkurznej podstaty.
- Zlepšuje sa obraz súdneho exekútora v očiach verejnosti, a tým aj celého justičného systému.

A napokon spomeniem výhody pre kvalitnejšiu prácu exekútorov a ich úradov:

- Nekumulujú sa tisíce konaní jedného oprávneného u jedného spolupracujúceho exekútora, čím sa sťažuje aj možnosť niektorých oprávnených vyvíjať tlak na súdy podávaním hromadných žalôb a podaní.
- Anonymným prerozdelením je oprávnený motivovaný k väčšej kontrole anonymného súdneho exekútora, čím sa podporuje samočistiaca a samoregulačná kontrola exekútorského stavu.
- Pomerné a spravodlivé rozdelenie nápadu pre všetky exekútorské úrady vedie k materiálnemu, technickému a personálnemu zastabilizovaniu exekútorských úradov. Zvyšuje sa tým kvalita a odbornosť poskytovaných služieb, a tým aj vymožitelnosť práva.
- Znižujú sa prietahy v konaní najmä v úradoch, ktoré majú vysoký nápad exekúcií a malý počet zamestnancov.

Náhodné elektronické pridelovanie a teritorialita súdnych exekútorov majú úplne prirodzene aj svojich odporcov. Argumentujú predovšetkým týmito výhradami:

- Veritelia vraj chcú pracovať so „svojím“ exekútorom, pretože medzi súdnymi sú značné rozdiely v kvalite.
- Najmä veľkí veritelia odmietajú vymáhať svoje pohľadávky prostredníctvom súdnych exekútorov, pretože sa im to nevyplatí.
- Vymáhanie všetkými exekútorskými úradmi, bez ohľadu na ich kvalitu, znižuje vymožitelnosť práva.

Skutočnosť je však nasledovná:

- Každý exekútorský úrad musel po prijatí novely deklarovať odbornú, materiálnu, personálnu i technickú spôsobilosť na náhodné pridelovanie. Každý jeden úrad preverila kontrola Slovenskej komory exekútorov.

Ak súdny exekútor tieto podmienky nespĺňal, nemohol pokračovať vo výkone svojej funkcie. Previerkami prešlo približne 95 percent úradov. Každý súdny exekútor je viazaný tým istým zákonom, tou istou vyhláškou a tým istým sľubom súdneho exekútora. Základné podmienky na výkon funkcie sú teda u všetkých rovnaké.

- Niektorí veľkí veritelia spočiatku skutočne odmietali vymáhať pohľadávky exekúciami, čo bolo v niektorých prípadoch odôvodnené aj technickou náročnosťou. Títo veritelia však postupne prehodnocujú svoje kroky a vracajú sa k vymáhaniu prostredníctvom exekúcií.
- Všetky iné formy vymáhania pohľadávok majú zásadne obmedzenejšie legislatívne možnosti ako súdni exekútori. Napríklad inkasné spoločnosti môžu akurát upozorňovať viac či menej zákonnými možnosťami dlžníka na jeho dlh, no nemôžu od neho reálne právne vymôcť. Sociálna poisťovňa napríklad v prvom kole realizuje vymáhanie vo vlastnej réžii, na rozdiel od širokej palety zákonných nástrojov súdneho exekútora má k dispozícii iba dva (zrážky zo mzdy a prikázanie pohľadávky z účtu).

Vážené dámy, vážení páni,
toľko v skratke slovenské skúsenosti so systémom teritoriality a náhodného elektronického pridelovania.

Ak by som sa mal pokúsiť o záverečné zhrnutie v jednej vete, povedal by som asi toto: Ide o spoločensky prospešnú systémovú a protikorupčnú zmenu, ktorá posilňuje nezávislosť súdneho exekútora, stabilizuje exekútorský stav, zefektívňuje exekučné konanie a prispieva k vyššej vymožitelnosti práva.

Oceňujem, že aj v Českej republike sa intenzívne diskutuje o spôsoboch, akými zabezpečiť čo najlepšiu vymožitelnosť práva. To by malo byť naším spoločným poslaním a tomu by sme mali podriaďovať aj svoje profesné kroky. Českým kolegom želim čo najlepšie legislatívne prostredie na ich prácu a českým politikom prajem dobré rozhodnutia v prospech celej spoločnosti.

Ďakujem vám za možnosť prezentovať vám touto formou naše skúsenosti a prajem vám všetkým veľa úspechov.

Doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.,
Mgr. Michaela Chládková, PhD.
 Slovenská advokátska komora

Slovenská skúsenosť s reformou exekúcií

Vážené dámy a páni,

V prvom rade ďakujem Ústavno právnomu výboru Poslaneckej snemovne ČR za to, že oslovili Slovenskú advokátsku komoru so žiadosťou o príspevok v rámci tejto diskusie a umožnili tak vzájomne si vymeniť skúsenosti a postrehy pri vnímaní problematiky výkonu exekúcie aj z pohľadu advokátskeho povolania.

Blízkosť našich dvoch krajín má svoj odraz aj v tvorbe legislatívy. Často sa stretáme s tým, že sa hľadá inšpirácia za hranicami, či už z jednej alebo z druhej strany.

Pokiaľ ide náhodné pridelovanie exekútorov na územnom princípe, Slovenská advokátska komora v roku 2016 pripomienkovala návrh novely Exekučného poriadku¹ v obave, že radikálne zmeny narušia v zásade fungujúci systém. Na základe dnešných skúseností advokátov mám za to, že sa táto obava stala skutočnosťou.

Vychádzali sme z premisy, že primárnym aspektom, ktorý musí byť sledovaný v rámci novelizácie Exekučného poriadku je posilnenie vymožitelnosti práva. Vymožitelnosť práva je jedným z atribútov demokratického štátu a v Slovenskej republike sa javí ako jeden z kľúčových problémov. Občania strácajú dôveru voči súdom a voči ich schopnosti poskytnúť im náležitú súdnu ochranu pre ich práva. Slabá vymožitelnosť práva takisto negatívne vplyva na podnikateľský sektor na Slovensku. Exekútori v postavení slobodného povolania ako ekonomicky motivovaní vykonávatelia judikovaných nárokov zásadne prispievali k tomu, že úroveň vymožitelnosti práva mala v oblasti vymáhania nárokov u nás stúpajúcu tendenciu.

Na základe zavedenia princípu teritoriality sa však opustil princíp trhovej súťaže a teda aj motivácie byť lepším a konkurovať ostatným. Profesia exekútora stojí na osobných schopnostiach a vklade vykonávateľiek a vykonávateľov exekúcie, pričom prvok konkurencie medzi viacerými exekútormi je vítaným modelom zvyšovania odbornosti a kvality núteného výkonu rozhodnutí. Skúsenosti pred novelou ukázali, že s niektorými exekútormi v porovnaní s inými prebiehala spolupráca efektívnejšie a väčšími výsledkami.

Dnešné skúsenosti advokátov ukazujú, že efektivita vymáhania pohľadávok po zmene zákona klesla, podľa viacerých až o 40 či dokonca 80 percent.

Nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí možno realizovať dvomi opozitnými modelmi – po prvé v rámci štátnej správy, po druhé, na základe modelu slobodného povolania. V našom prostredí bol počas uplynulých dvadsiatich rokov zavedený a striktnie dodržiavaný model slobodného povolania exekútora. Štát exekútorom neprispieval na ich činnosť v žiadnom rozsahu, avšak na druhej strane im garantoval konkurenčné prostredie a ekonomickú zainteresovanosť na výsledku ich činnosti. Tým sa zaradovoval medzi väčšinu krajín Európy. Predloženou novelou došlo k zásadnej zmene tohto modelu a to tak, že sa vylúčilo konkurenčné prostredie medzi exekútormi, no na druhej strane exekútori neboli ekonomicky integrovaní do verejnej správy. Ide o hybridný model, ktorý je v rámci Európy ojedinelý. Aj podľa odporúčania

¹ Zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov.

Európskej komisie pre efektívitu justície (CEPEJ)² sú členské štáty povinné zaistiť, aby všade tam, kde pôsobia súkromní súdni exekútori, medzi nimi panovala súťaž.³ Práve otázka slobodného povolania a zachovania statusu slobodného povolania je mimoriadne významná. Domnievame sa, že nie je možné vytvoriť kombináciu, ktorá v európskych štátoch nemá obdobu, keď na jednej strane majú byť veci pridelované elektronicky súdnou cestou, a na druhej strane má byť naďalej vo vzťahu k súdnym exekútorom zachované postavenie slobodného povolania. Tento model, ako sme uviedli v európskych krajinách nemá obdobu. Systém elektronického pridelovania vecí sa vždy spája s tým, že súdni exekútori majú postavenie zamestnanca štátnej inštitúcie, prípadne súdu.

Nemožno opomenúť ani to, že boli formulované aj názory, že obmedzenie oprávneného vybrať si exekútora hraničí s protiústavnosťou opatrenia. Pridelovanie je obrovský zásah do dispozíciej voľby oprávneného a odrádza oprávneného využívať služby exekútorov.

Po nadobudnutí účinnosti novely sa oprávnení začali viac orientovať a obracať na vymáhačské (niekedy pokútne) agentúry, ktoré nie sú regulované. V mnohých prípadoch oprávnení už ani nevymáhajú judikované pohľadávky, ale rozhodnú sa pohľadávku predať za podstatne nižšiu sumu ako bola jej hodnota, než ju vymáhať prostredníctvom exekútora. Hoci v prípade vymáhačov už nejde o pouličné individua, ale sofistikovanejšie inkasné agentúry, nemožno podporiť skutočnosť, že následkom novely tieto inštitúty supľujú činnosť dvoch subjektov, ktorí by ako jediní v právnom štáte mali pohľadávky vymáhať – advokátov (súdne vymáhanie) a súdnych exekútorov (exekučné vymáhanie).⁴

Novela mala za následok aj zmenu postavenia osoby veriteľa, ktorý opäť ťahá za kratší koniec. Exekúciu nemožno automaticky vnímať ako chybu veriteľa a veriteľom nie sú len nebankové spoločnosti a podobné subjekty, proti ktorým bola asi novela nastavená. V kombinácii s inými legislatívnymi návrhmi prijatými v ostatnom období, ktorých podstatou bolo zastavovanie exekúcií a ľahší prístup k osobnému bankrotu, hrozí v podmienkach Slovenskej republiky zmena vnímania zadlženia zo strany spoločnosti, čo je základ pre vytvorenie skupiny obyvateľstva, ktorá žije na dlh alebo podvodne.

² „14. Where enforcement agents carry on their profession as a private practice, member states should ensure that there is sufficient competition and clearly defined geographical competence.“ Bližšie pozri na <https://rm.coe.int/16807473cd>

³ Pozri k tomu článok s podtitulom „Veľkí podnikatelia kvôli náhodnému pridelovaniu exekútorov strácajú kontrolu nad svojimi pohľadávkami. Ich biznis tým trpí“. (<https://slovensko.hnonline.sk/2108776-exekucie-su-problem-aj-po-rokoch>)

⁴ K tomu pozri napr. články <https://e.dennikn.sk/1259748/velke-firmy-zacali-ignorovat-exekutorov-lacnejsie-je-podla-nich-poslat-na-dlznikov-beznych-vymahacov/> alebo <https://www.najpravo.sk/clanky/nazor-statne-sudy-a-sudnych-exekutorov-nahradili-po-20-rokoch-fungovania-sukromne-inkasne-agentury.html>

Dôvodom pre zavedenie predmetných zmien mala byť tiež podpora neustrannosti a nezávislosti súdneho exekútora. Tieto zásady sú však podľa nášho názoru dostatočne garantované inštitútom vylúčenia exekútora vrátane námietky zaujatosti súdneho exekútora.

Ďalším dôvodom pre novelizáciu Exekučného poriadku, je to, že nakoľko je exekučné konanie pokračovaním súdnej ochrany, nie je dôvod, aby sa pridelovanie vecí v tomto prípade realizovalo na inom princípe ako v súdnom konaní. Hoci exekučné konanie je súčasťou práva na spravodlivý súdny proces, ide o konanie fakultatívne, t. j. je „pokračovaním“ občianskeho súdneho konania len na základe návrhu oprávneného, teda prispôbené dispozíciej zásade, ktorá exekučné konanie ovláda.

Napokon, dôvodom pre zavedenie predmetných zmien malo byť proporcionálne rozdelenie vecí medzi jednotlivých exekútorov. Mali sme v tomto smere odôvodnené obavy, že menšie exekútorské úrady nie sú personálne a administratívne tak vybavené, aby zvládli prísun nápadu vecí. Na druhej strane, z hľadiska súdnych exekútorov nie je ani tak prioritný počet vecí, ktoré im napadnú, ako obsah a hodnota pohľadávky, ktorá sa v exekučnom konaní vymáha, a to z dôvodu, že práve od výšky vymáhanej pohľadávky závisí odmena súdneho exekútora, nakoľko to je rozhodné kritérium pre výpočet odmeny. Celkovú koncepciu je potrebné vždy vykladať v rovine neexistencie numerus clausus, a teda nie je možné garantovať rovnomerné pridelovanie vecí elektronicky.

Navrhované zmeny tiež spôsobili, že oprávneným, najmä v súvislosti s kontrolou svojich nárokov, neprimerane vzrástli náklady v súvislosti s prebiehajúcimi exekučnými konaniami, čím sa narušila koncepcia hospodárnosti konania.⁵

Slovenská advokátska komora navrhovala v danom čase rozdelenie modelu exekúcie na vymáhanie štátnych, príp. verejnoprávných pohľadávok prostredníctvom náhodného výberu exekútora a zachovanie súčasného modelu exekúcie pre vymáhanie pohľadávok súkromnej sféry – to všetko, samozrejme, s dôkladným vyformovaním detailov nového systému tak, aby bola poskytnutá ochrana najmä dotknutým oprávneným.

Nepovažovali sme za dôvodné, aby vymáhanie pohľadávok súkromnej sféry financoval štát a v nadväznosti na to nebol žiadny legitímny dôvod, aby bol oprávnený obmedzený vo voľbe vykonávateľa exekúcie, keď jej výsledok mnohokrát priamo závisí na skúsenostiach konkrétneho exekútora, jeho personálnom, organizačnom a technickom zázemí, odbornosti a prístupe k svojej práci.

⁵ Pozri k tomu napr. <https://mynovezamky.sme.sk/c/22055885/komarno-radnica-zastavi-vymahanie-cez-exekutorov.html>

Ako druhú alternatívu sme videli náhodný výber súdneho exekútora v prípade, ak oprávnený nemá záujem súdneho exekútora si zvoliť. Bez toho, aby sa oprávneným zo súkromného sektora povinne uložil náhodný výber exekútorov, s ktorými nesúhlasia a nemajú možnosť ani ich výmeny.

S odstupom času možno skonštatovať, že reforma exekúcií možno priniesla len jediné pozitívum, a to sprehľadnenie postupu proti povinnému, voči ktorému sú vymáhané pohľadávky viacerých veriteľov. Ak proti povinnému je vedená exekúcia, v ktorej už súd udelil exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie, každá ďalšia vec proti tomu istému povinnému sa prideliť tomu istému exekútorovi, ktorý už vykonáva skôr začatú exekúciu proti tomuto povinnému.⁶

Vnímame vtedajšiu snahu Slovenskej komory exekútorov, ako podporovateľa predmetnej reformy, o zabezpečenie rovnomerného prerozdelenia vymáhaných pohľadávok, ale ani s odstupom času novelu Exekučného poriadku nemôžeme hodnotiť ako prínosnú pre celkový systém vymožitelnosti práva. Zmena priniesla narušenie vývoja exekučného konania, presun agendy vymáhania do neregulovanej sféry a návrat vymožitelnosti práva (pohľadávok) na úroveň, aká bola 90. rokoch.

⁶ § 55 ods. 4 Exekučného poriadku: „Ak proti povinnému je vedená exekúcia, v ktorej už súd udelil exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie, každá ďalšia vec proti tomu istému povinnému sa prideliť

tomu istému exekútorovi, ktorý už vykonáva skôr začatú exekúciu proti tomuto povinnému; náhodný výber exekútora podľa odseku 1 sa v takom prípade nepoužije.“

JUDr. Martina Kasíková soudkyně Krajského soudu v Praze

Chtěla bych navázat na své předřečníky. Zazněla tady zkušenost slovenská, zazněla zkušenost mezinárodní, respektive belgická, teď se očekává, že tady zazní z mých úst zkušenost česká, což je pravda, ale na druhou stranu nepůjde o univerzální zkušenost, teritorialitu skutečně nemáme, ale jen o určité úvahy, a to úvahy soudkyně. To znamená, že se s většinou z vás v sále budu míjet, protože pokud se dívám, tak tady soudce nevidím, ale na druhou stranu vidím řadu mně dobře známých tváří, protože na exekučním úseku působím už od roku 2000, kdy jsem přešla na výkony rozhodnutí, a následující rok se rozjely exekuce.

Působím v exekucích od počátku, stejně jako řada těch, kteří tu sedí, a to nejenom exekutorů, ale i zástupců oprávněných, takže máme určitou historickou paměť a víme, že problém teritoriality není na stole poprvé, ten je tu už po několikáté a byl tu i v době, kdy se tento zákon přijímal. Už v tu dobu se kladly otázky o teritorialitě, zda ji zavést, nezavést. Tehdy, dá se to samozřejmě dohledat v zaznamenaných parlamentních rozpravách, se rozhodlo, že vlastně územní princip zvolen nebude, a to proto, že území ČR není tak velké, exekutoři jej mohou obsáhnout velmi jednoduše. Byla zmiňována tehdy i častá migrace povinných a co pak s tím. Tehdy zazněla i obava z toho, že by se vytvořil velmi komplikovaný systém a byla preferována liberální volnost oprávněného s tím, že se očekávala právě v tom směru vysoká efektivita. Problém teritoriality se opravdu objevil ještě několikrát, nakonec nikdy tady žádná shoda nebyla, a to jak v samotném principu, tak v parametrech, které by teritorialita měla mít.

Když si to tak vezmeme, problém teritoriality se nám rozkládá do různých podotázek. Ta primární zní, zda teritorialitu vůbec. Tady je samozřejmě nastavena základní otázka, zda dojde, či nedojde ke snížení efektivity vymáhacího procesu, a zda tedy nebude pro věřitele neúnosné

se domoci výsledku ze svých exekučních titulů. Dále tady samozřejmě visí otázka, zda teritorialita se má případně vztahovat na všechny vymáhané věci, všechny vymáhané pohledávky (částečná věcná teritorialita), anebo zda se má týkat jen některých oprávněných nebo některých povinných (tedy určitá osobní teritorialita). Tím se myslelo, že by se to týkalo třeba pouze státních institucí nebo povinných spotřebitelů. Nebo tady byly úvahy, že by se teritorialita mohla odvíjet od druhu vymáhané povinnosti, vztahovat se třeba na veřejnoprávní dluhy, nebo by pohledávky do určité výše teritorialitě podléhaly a některé nikoliv. Někdy v tomto smyslu, a přítomní poslanci mi dají za pravdu, se tyto debaty vedly, ale nikdy nevedly k výsledku. Další otázkou bylo, jak velký má být odvod, kdyby teritorialita měla být přijata. Samozřejmě brzo se opustila ve všech úvahách, které kdykoliv tady byly, koncepcie okresů, protože tam by se nedokázalo dosáhnout nějaké vyváženosti, a když už, tak se začali všichni klonit spíše kde krajům (respektive byly zde i úvahy o sloučení některých okresů pro účely teritoriality). Pak se samozřejmě objevila další otázka, zda v tom konkrétním obvodu by mezi exekutory probíhala volná soutěž, takže by se volné soutěžení z celé republiky přeneslo do toho menšího prostoru, anebo zda bude zaveden přidělový systém. Ale u přidělového systému vždycky narážíme na rovnoměrnost nápadu. Ukazuje se to třeba paralelně u notářů, že problém s nerovnoměrným nápadem tu samozřejmě je, ale notáři tím, že jim jsou přidělovány jenom dědické věci a mají jinou agendu, tak ten problém není u nich tak palčivý, ale rozdíl celorepublikově v nápadu není zanedbatelný. Tento diagram různých možností uchopení teritoriality, jak jsme se učili v základech programování, nám nakonec vygeneruje takové množství variant, že shodnout se na nějaké se prostě nikdy nepodařilo. Debata se také vždycky začíná od začátku, ale tentokrát jsme se dostali nejdále. Debata se vede seriózně, to musím přiznat.

Já sama samozřejmě odpovědi na tyto otázky dávat nebudu, já jsem na začátku řekla, že tady přednesu úhel pohledu soudce. Vlastně mám štěstí, že se nemusím na rozdíl od zákonodárce vcítit do pohledu všech, kteří se exekučního řízení účastní, to znamená, že nemusím řešit problém oprávněných, jestli se nesníží efektivita vymáhání, nebo jejich obava, zda všechny exekutorské úřady působí stejně efektivně, nemusím se snažit vmyslet do povinných, zda by jim reálně ten jeden exekutor vyhovoval, troufnu si říct, že řadě povinných systém, který je dnes, vyhovuje, že exekutorů je více, a také se nemusím na rozdíl od exekutorů vmýšlet do toho, zda a jak užívím svůj exekutorský úřad, respektive zaměstnance a svou vlastní rodinu. Pro mě to samozřejmě je z mého pohledu jednodušší, protože pohled soudce v otázce teritoriality vlastně vychází ze základního východiska, zda teritorialita může vést k vyšší ochraně účastníků řízení, zda se tím zvýší odbornost postupu exekutora, zda ze strany exekutorů budou více respektována rozhodnutí

exekučních soudů prvostupňových i druhostupňových, zda díky teritorialitě bude vyšší předvídatelnost pro účastníky řízení, a samozřejmě předvídatelnost předpokládá sjednocení procesních postupů.

Když se nad tím zamyslím, tak já sama mohu říci, že tyto cíle by teritorialita splnila lépe než současný systém. Současný systém roztržitosti postupů exekutorů, roztržitosti jejich odvolacích soudů opravdu nevede k tomu, aby chybné procesní postupy a chyby, které se při provádění exekucí objevují, byly brzy odstraněny. Já jsem dokonce přesvědčena, že pokud by byla teritorialita přijata už na začátku, když se exekuční řád připravoval, tak bychom se vyvarovali řady velkých excesů, které zejména v počátku fungování exekutorských úřadů nastávaly. Rozhodně však chci říci, že v současné době tady nic takového není, ale exekutorský stav od té doby nese obrovské stigma, a to samozřejmě i mediálně, a neseptí exekutorů se soudy je nechává v některých problémech prostě samotné. Problémem podle mě je také to, že k vyšší ochraně práv účastníků řízení, respektive dodržování rovnosti účastníků řízení, nepřispívá naše koncepce, kdy exekutor má velkou vazbu na oprávněného, může s ním uzavírat určité smlouvy. Když se podíváte do § 89 a 90 exekučního řádu, zjistíte, že exekutor může uzavřít s oprávněným smlouvu o vedení exekuce, smlouvu o nákladech exekuce. To je něco, co samozřejmě primárně vede k tomu, že jeho vazba na oprávněného oslabuje pozici povinného.

Ráda bych řekla, že v praxi je rovnost účastníků dodržována vždy, ukazuje se však, a zmíním tři případy, kdy se ukazuje, že vazba exekutora na oprávněného je neblahá. Jedná se o situaci, kdy vykonávané rozhodčí nálezy jsou vydány na základě netransparentní rozhodčí doložky. Řadu let, šest, sedm let tady vedeme exekuce, z nichž je zřejmé, že jsou vedeny nezákonně. Exekutoři dobře vědí, které exekuce to jsou, a tyto exekuce nadále vedou, protože prostě mají vazbu na oprávněného. Stejně tak máme případy, kdy Ústavní soud identifikoval, že tam, kde jsou vymáhány místní poplatky za svoz komunálního odpadu, pokud byla rozhodnutí vydávána proti nezletilým, že takové exekuce by se vést nadále neměly. Vedou se dál. Stejně rozhodl Ústavní soud v případech, kdy se vymáhají nízké pohledávky, které mohou být vymáhány k daňové exekuci. Ústavní soud nám vlastně identifikoval, že pro malé pohledávky exekuce být vedena nemá a má se vymáhat daňovou exekucí, a zase, tyto exekuce jsou vedeny a exekutoři dobře vědí, kolik takových případů mají. Ale abych byla poctivá, jsou exekutoři, kteří na tato rozhodnutí Ústavního soudu zareagovali tím, že vedli exekuce ke skončení. Pak vám ale nepřeji čist odvolání oprávněných, kteří se odvolávají z různých důvodů, že exekuce být zastavena nemá, a tyto exekutory, kteří postupují zákonně, v odvoláních vždy sepsují tak, že se to často nedá skutečně ani čist, a rozhodně je zřejmé, že příště si tohoto exekutora, který postupoval zákonně,

nevyberou. Smutné na tom je, že jsem popsala tři situace, které Ústavní soud identifikoval pro zastavení exekuce, ty dvě zmíněné později, jsou vlastně vymáhaná rozhodnutí vydaná podle veřejného práva, a takto se nám chovají i oprávnění, kteří zastupují veřejný zájem. Už jsem tady říkala, že je to pouze pohled soudce, který odhlíží od dalších aspektů a zájmů, které by teritorialita mohla zasáhnout.

Nicméně mohu konstatovat, že v tomto směru zastupuji i Soudcovskou unii ČR, která vlastně teritorialitu prosazuje skutečně dlouhodobě, a to s vědomím právě toho, o čem jsem před chvílí hovořila. Vede mě k tomu i určitá paralelní zkušenost právě s notáři, o kterých jsem hovořila, protože notář, na rozdíl od exekutora, má velmi silnou vazbu na okresní a krajský soud. Jak na okresních, tak krajských soudech probíhají pravidelně gremiální každoroční porady, kdy se setkáváme s notáři, kdy sjednocujeme postupy, kdy se bavíme o novelách, kdy vlastně reagujeme na vyvstálé problémy. Taková školení ale s exekutory neprobíhají. Je vidět, že my soudci i notáři jsme v jednom „sdružení“, tzn., že pracujeme společně, a krajské soudy, okresní soudy považují notáře za své, u exekutorů to tak není. U exekutorů se jednou ročně sejdeme v Kroměříži, kde se sejde 80 soudců a 20 exekutorů, tzn., takto my se sjednocujeme, jiné postupy na regionální úrovni bohužel nemáme. A myslím si, že to je skutečně škoda, protože sjednocující dopad takového setkání jednou ročně je skutečně mizivý. Myslím si tedy, že pokud by v důsledku teritoriality měl jeden exekutor svůj okresní a krajský soud, a ten okresní a krajský soud by v tomto důsledku měl svého exekutora, pak by soudy, a zejména krajské soudy, stejně jako u notářů vzaly spoluodpovědnost za odbornost jejich postupů právě tím, že by se soudci s exekutory stýkali a častěji si vyměňovali zkušenosti z toho, jak kdo postupuje a co dělá.

Na druhou stranu jsem už říkala, že jsem předesílala pouze jeden pohled na teritorialitu, pohled soudce, a troufnu si, v případě, že by k takovému kroku už opravdu mělo dojít, vyslovit jenom jediný požadavek, a to, aby bylo přijato citlivé řešení nejenom vzhledem k problémům, o kterých jsem hovořila, ale i vzhledem k časovým důsledkům a určitému přechodnému období, aby vlastně všichni, tím nemyslím jenom soudy, ale jak exekutoři, tak oprávnění, byli schopni se na změnu dobře připravit, aby s tím bylo opravdu kalkulováno a to není jenom otázka legisvakance, ale případných postupných kroků, které by umožnily ten systém převést, protože taková změna by byla změnou naprosto radikální, naprosto by zasáhla do systému, na který jsme zvyklí, a hazardovat s tím, že by vymáhateľnost práva, byť po určitou dobu právě toho přechodného období, výrazně klesla, by znamenalo, že jsme vlastně nesplnili roli, která nám byla dána.

JUDr. Vladimír Plášil, LL.M. prezident Exekutorské komory ČR

Chtěl bych uvést co zajisté víte, že naše profesní komora se teď bude překlápět do dvacátého výročí existence jako samostatné profesní komory. Myslím si, že můžeme být všichni hrdí a řada našich zahraničních kolegů to potvrzuje, že Exekutorská komora ČR se řadí mezi sedmáct členských států evropského společenství, což je nadpoloviční většina, kde je zřízena soukromá exekuční služba. Samozřejmě dvacet let není z hlediska existence naší profesní komory ve vztahu pohledu z venku mnoho, protože máme řadu příkladů i od ostatních profesních komor, které existují od několika století jako ve Francii přes desítky roků, jako je to v Nizozemí, Belgii, Lucembursku. Myslím si, že máme na co navazovat. Také to zaznělo na dnešním setkání u pana premiéra, kde pan Schmitz, prezident UIHJ, prezentoval, co sleduje Mezinárodní unie soudních exekutorů, ve které je organizováno 93 profesních organizací z 89 států, jak si máme navzájem pomáhat tak, aby byla ve všech členských státech zajištěna vymahatelnost práva.

Ještě na začátku mi dovolte technickou poznámku, kterou navazuji na milou paní doktorku Kasíkovou, pokud tady zmínila nedostatek gremiálních porad nebo styku exekutorů se soudci zejména odvolacích soudů. Ono totiž záleží na přístupu předsedů jednotlivých krajských soudů. My si velice ceníme toho, že gremiální porady za účasti exekučních soudců krajského soudu a exekučních soudců jednotlivých okresů jeho obvodu probíhají relativně pravidelně u Krajského soudu v Českých Budějovicích, probíhaly ještě za předsednictví paní doktorky Švehlové i u Krajského soudu v Praze, a co si nejvíce ceníme, jsou gremiální porady zatím v obvodu Krajského soudu Ostrava a nejvíce v obvodu Krajského soudu

v Hradci Králové, kde jsme měli to štěstí, že bývalý předseda pan doktor Čipera byl dlouhé roky exekučním soudcem a současný nový předseda, jeho bývalý náměstek, respektive místopředseda pan doktor Lanžhotský vždy zvali zástupce exekutorské komory na gremiální poradu civilních soudců u tohoto soudu, takže všichni jsme se dopředu dozvěděli, co se v rámci právních vět tohoto soudu chystá do „Zelené sbírky“. To je jenom technická poznámka a nyní bych se věnoval sněmovnímu tisku č. 545.

Někteří z nás byli v dopoledních hodinách na jednání Podvýboru pro exekuce, insolvence a oddlužení. Aktuální návrh novely občanského soudního řádu společně s exekučním řádem vychází myšlenkově ze základů, které byly položeny již v roce 2015 za tehdejšího ministra spravedlnosti Roberta Pelikána a za tehdejší sestavy Parlamentu ČR. Je třeba mít na paměti, že společenská realita tehdejší a dnešní se zase o něco posunula. Jak je třeba patrné ze statistických dat, které komora dává veřejně k dispozici na zvláštním statistickém webu, tak bylo v roce 2014, 2015 zahájeno dohromady více než 1,5 miliónu exekučních řízení. V roce 2018, 2019 to byl 1 milión exekucí, což už znamená praktický pokles o 500 tisíc exekučních řízení, tedy o celou jednu třetinu, to je zásadní změna, kterou je třeba v diskusi o reformě exekucí vzít v úvahu a reflektovat. Značně klesají počty exekucí vedených proti lidem s méně exekucemi, jinými slovy, nové exekuce jsou čím dál tím více vedeny proti lidem, kteří již mají exekucí více.

Pokles počtu exekucí v posledních letech je dán, a to asi mi dáte za pravdu, vícero faktory, jsou to jednak legislativní změny, typicky třeba zákon o spotřebitelském úvěru, změny advokátního tarifu, insolvenční zákon, ale samozřejmě i hospodářská situace v ČR, kde byla donedávna dobrá platební schopnost i morálka dlužníků. Mimořádná situace spojená s opatřeními kolem pandemie tyto věci odsunula zase trochu jinam. To, zda se situace změní, nebo zda bude tedy úplně jiná než doposud, to se ukáže podle názorů naší profesní komory až v příštím kalendářním roce, kdy se teoreticky může projevit skončení období odkladů splátek úvěrů i případná vyšší nezaměstnanost, pokud bude. Bylo by tedy vhodné přijmout návrh, který připraví exekuční právo na případnou vlnu nových exekucí, které mohou přijít za dva až tři roky. Tato vlna ale přijít vůbec nemusí, což je ovšem dobré mít také na paměti. Nemá proto smysl vymýšlet žádná složitá robustní administrativně náročná řešení, jejichž prototypem je vládní návrh tzv. sněhuláka, široce diskutovaný v odborné i laické veřejnosti.

Tento návrh tak, jak byl prezentován, je akutním nebezpečím pro všechny – pro dlužníky, věřitele, soudy i soudní exekutory. Opakovaně a velmi stručně si dovoluji rekapitulovat, že jeho případným přijetím by došlo ke kolapsu vymáhání práva v ČR. Je to tedy „řešení“ které nemůže podporovat a nepodporuje nikdo, kdo skutečně

zná problematiku exekucí a exekučního práva. Jde o snahu, která je v příkrém rozporu s legislativně uvažovanou klasickou místní příslušností soudních exekutorů. Vzniká nám, a omlouvám se za použití paralely, tzv. legislativní gordický uzel. U sněmovního tisku č. 545 se sešel navíc naprosto nevídaný počet pozměňovacích návrhů, když si je nalistujete na webu poslanecké sněmovny, dáte mi za pravdu.

Jde o návrhy, které v drtivé většině nejsou navzájem kompatibilní. Hrozí tedy, že vznikne nepřehledná a obtížně aplikovatelná norma. Rozetnout tento gordický propletenec návrhů, obávám se, bude velice těžké. Často nejde ani o pozměňovací návrhy v pravém slova smyslu, tj. návrhy, které modifikují a zlepšují původní myšlenku navrhovatele. Některé pozměňovací návrhy jsou charakteru spíše čistě politického. Tyto návrhy boří úvodní koncepci předkladatele, nahrazují ji často zcela novým konceptem, nebo žádným, případně ve formě přílepků, které nijak nesouvisí s původním návrhem, a kladou si za cíl řešit zcela jiné otázky. Současně platí, že čím více pozměňovacích návrhů bude přijato, tím hůře. Já proto apeluji na všechny, aby nepodléhali tlaku okolí, protože podle názorů naší profesní komory je lepší kvalitní norma později než špatná norma ihned, respektive dnes. Rozdělme návrhy na nezbytné, to znamená, ty přijmeme rychle, například technické změny, elektronizaci, zjednodušení doručování, zastavení starých marných exekucí, regulace marných exekucí do budoucna. Pak na návrhy koncepční, ty promysleme důkladně na expertní úrovni, protože ani jeden z pozměňovacích návrhů není bez závažných legislativně-technických vad. Systém podávání a rozdělování exekučních návrhů, spojování řízení, koncentrace řízení, zjednodušení srážek ze mzdy, chráněný účet a potom v poslední řadě návrhy nepotřebné, respektive návrhy nesouvisející, a ty odmítneme a dejme Ministerstvu spravedlnosti jako podnět k zamyšlení nad možnými budoucími novelami. Pojdme však řešit metodou per partes, jinak nikdy tento mnou používaný termín gordický uzel nerozetneme. Pokud se tak nestane, hrozí, že může vzniknout více škody než užítku.

Exekutorská komora ČR nepřetržitě od roku 2005 volá po vytvoření meziresortní odborné pracovní skupiny pro exekuční právo obdobně, jako existuje a existovala

odborná pracovní skupina pro insolvenční právo při Ministerstvu spravedlnosti, která by se touto problematikou dlouhodobě a systematicky zabývala tak, jako bylo učiněno před přijetím novelizace exekučního řádu účinné od 1. 1. 2013, která byla skutečně podle našeho názoru excelentním příkladem potřebné a racionální novelizace. V této souvislosti nechtě jsou využity i poznatky a zkušenosti ze Slovenska.

Co se týče pracovní skupiny pro insolvenční právo, poněvadž samozřejmě tam jsem byl také zúčastněn, byla tam celá řada lidí, které vidím dnes přítomných, ať už z neziskových organizací, ze Senátu, z Poslanecké sněmovny, musím říci, že i díky přístupu Ministerstva spravedlnosti v těchto záležitostech se podařilo přijmout kompromisní návrh, který těm nejpotřebnějším, kteří se nacházeli v opakovaném exekučním řízení, respektive těsně před vstupem do obdobného řízení, pomohl formou oddlužení v nějaké co možná nejbližší perspektivě restart svého života. Co se týče spolupráce s Ministerstvem spravedlnosti, se zákonodárci, hodnotím ji velice pozitivně, protože Exekutorská komora České republiky si nemůže stěžovat, že by kdokoli odmítl vyřídit poptávaný dotaz nebo přijmout její podnět. Jde spíše o to, zamyslet se, jak efektivně společně spojit naše síly tak, abychom užitek pocítili všichni.

Co se týká uvažované expertní skupiny pro exekuční právo, tak se domnívám, že by měla a mohla zhodnotit již proběhlé změny exekučního práva z let 2013 až 2020. Zhodnotit dopady legislativních změn, které budou přijaty nyní, zhodnotit navrhované změny, které mohou být případně i odloženy. Vzhledem k padesáti novelizacím exekučního řádu a schizofrenní úpravě exekucí v občanském soudním řádu versus exekuční řád je zřejmě nejvyšší čas na zahájení prací na moderním, svébytném a samozřejmě úplně samostatném exekučním řádu, který by reflektoval veškeré podmínky a souvislosti 21. století. Jako profesní komora se samozřejmě můžeme vyjadřovat k odborné stránce věci, ale konečný tah bude na zákonodárcích. Mně nezbyvá závěrem než jim popřát, aby měli šťastnou ruku a aby úspěchy novelizace exekučního řádu a občanského soudního řádu mohly pocítit všechny vrstvy obyvatel ČR.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

Mgr. Martin Pospíšil
asistent soudce Ústavního soudu

Přiměřenost výše přiznaných nákladů ve vztahu ke skutečné činnosti exekutora v průběhu exekuce

*nález Ústavního soudu ze dne 11. 8. 2020, sp. zn. I. ÚS
2757/18 K § 44a odst. 2 a 54 odst. 5 exekučního řádu*

k § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 330/2001 Sb.

Soudní exekutorka vydala příkaz k úhradě nákladů exekuce, ve kterém určila výši nákladů exekuce částkou 1 467 615 Kč a výši nákladů oprávněného částkou 62 605,40 Kč. V tomto příkazu k úhradě nákladů exekuce byla vyčíslena odměna exekutora a náklady exekuce v poloviční výši, neboť exekutorka vycházela z plnění povinného dle § 44a odst. 2 exekučního řádu, když povinný uhradil pohledávku dle výzvy k plnění. Dne 5. 12. 2017 podal stěžovatel návrh na odklad a zastavení exekučního řízení, čímž byl podle orgánů státní moci změněn charakter uhrazené jistiny. Ta nově nebyla považována za úhradu dle § 44a odst. 2 exekučního řádu, ale dle § 54 odst. 5 exekučního řádu. V návaznosti na uvedené vydala soudní exekutorka dne příkaz k úhradě nákladů exekuce, v němž byly stěžovateli stanoveny náklady exekuce v částce 1 551 965 Kč.

O podaných námitkách rozhodl Okresní soud v Opavě ústavní stížností napadeným usnesením tak, že napadený exekuční příkaz potvrdil. Ve svém odůvodnění poukázal na rozdíl mezi složením peněžní částky podle § 44a odst. 2 exekučního řádu a mezi složením jistiny dle § 54 odst. 5 exekučního řádu. Zatímco prvně jmenované složení peněžní částky má za následek splnění dluhu (soluci), pak druhé jmenované složení jistoty má za následek rozhodnutí soudního exekutora o zrušení zákazu povinnému nakládat s majetkem postiženým exekučními příkazy a tím i eliminaci nepříznivých následků, které jsou pro povinného s tímto zákazem spojeny. Pokud stěžovatel podal návrh na zastavení exekuce, v němž rozporuje vykonatelnost exekučního titulu jako okolnost rozhodnou pro provedení exekuce, pak podle okresního soudu nelze v žádném případě dovodit jeho úmysl tímto složením

dobrovolně plnit dluh a přivodit tak stav provedení exekuce ať už ve smyslu § 44a odst. 2 nebo § 46 odst. 6 exekučního řádu.

Ústavní soud ústavní stížnosti stěžovatele vyhověl, přičemž konstatoval, že na projednávaný případ je třeba nahlížet primárně optikou nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. 8/06, v němž je mimo jiné uvedeno, že odměna exekutora by měla odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce. V nálezu sp. zn. I. ÚS 3302/19 Ústavní soud konstatoval, že rozhodování o nákladech exekuce nesmí být formálně mechanické, je nutné klást důraz na souvislost mezi skutečnou exekuční činností soudního exekutora a vymožením pohledávky, a to při zohlednění aktivity povinného, která není bezprostředně vynucena kroky dotýkajícími se konkrétní majetkové podstaty povinného.

Ústavní soud se obdobnou problematikou zabýval ve věci evidované pod sp. zn. I. ÚS 3520/18, v níž mimo jiné konstatoval, že účelem vymáhacích řízení, tedy i exekučního řízení, je naplnění jednoho ze základních znaků práva – vynutitelnosti. Soudní exekutor v těchto případech dosahuje splnění povinnosti stanovené právem i přes absentující vůli povinného plnit. V projednávaném případě povinný svoji povinnost splnil a oprávněný z exekuce tak měl záruku, že jeho nároky budou uspokojeny, bude-li právní titul soudem uznán jako oprávněný. Důvod pro penalizaci povinného tak nebyl dán. Naopak, za situace, kdy povinný svým jednáním přispěje nejen k posílení práv oprávněného, ale současně také sníží povinnosti exekutora související s vedením exekuce, není důvod pro to, aby nebylo aplikováno ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 330/2001 Sb. Uvedené ustanovení je výrazem ocenění přístupu povinného k zaslání výzvy podle § 46 odst. 6 exekučního řádu. Tento postup přitom nelze považovat ve vztahu k odměně exekutora za neproporcionální, neboť ten v souvislosti s vedením exekučního řízení nemusí vynaložit takového úsilí, jako by tomu bylo v případě, kdy by povinný jeho výzvy podle § 46 odst. 6 nevyslyšel. Z hlediska nákladů exekuce tak není podstatné, zda se složením exekuované částky jsou spojeny účinky podle § 44a odst. 2 exekučního řádu, nebo § 54 odst. 5 exekučního řádu, ale to, že tímto postupem dochází k podstatnému zjednodušení práce exekutora, který již nemusí zjišťovat ani zajišťovat majetek povinného, přitom má zajištěnou přiměřenou míru odměny.

Znění ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu a § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky o odměně a náhradách soudního exekutora nepředpokládá jiné podmínky než včasné splnění vymáhaného nároku a uhrazení zálohy na snížené náklady exekuce a na náklady oprávněného. Výklad podaný účastníky řízení, který odkazuje na ustanovení § 44a odst. 2 a ustanovení § 54 odst. 1 exekučního řádu, rovněž nelze akceptovat, neboť normy v nich obsažené

jednak směřují ke zcela jinému účelu, ale také nijak nezakládají další podmínky, které je nezbytné splnit pro snížení nákladů exekučního řízení. Výklad provedený účastníky řízení tak nešetřil základní práva a svobody stěžovatele. Dobrovolnost předpokládaná ústavní stížností napadenými rozhodnutími je vykládána natolik přísně, že zasahuje do základních práv a svobod stěžovatele.

K nákladům exekuce

usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2020, sp. zn. II. ÚS 2552/19

*§ 3 odst. 1 exekučního řádu
§ 5 a § 6 exekučního tarifu*

Povinní uzavřeli v červenci 2002 s oprávněnou smlouvu o půjčce částky 750 000 Kč, kterou se povinní zavázali vrátit do šesti měsíců i se sjednanými smluvními úroky. Do března 2004 uhradili povinní oprávněné na jistině a smluvních úrocích částku 1 208 494 Kč.

Dne 16. 8. 2011 nařídil Okresní soud exekuci k vymožení pohledávky ve výši 1 053 244,40 Kč s příslušenstvím ve prospěch oprávněné; pohledávka sestávala z částky 376 510 Kč za smluvní úroky a z částky 676 734 Kč za smluvní pokutu.

V září 2015 příslušný okresní soud exekuci zastavil a rozhodl o povinnosti oprávněné zaplatit povinným na nákladech řízení částku 204 206 Kč a stěžovateli (exekutorovi) na nákladech exekuce částku 303 298, 60 Kč. Soud první instance dovodil, že oprávněná přistoupila k vymáhání pohledávky za situace, kdy již měla pohledávku řádně uhrazenou. Po proběhnutém řízení u vyšších soudů rozhodl odvolací soud o nákladech exekuce tak, že oprávněná je povinna zaplatit stěžovateli na nákladech exekuce částku 7 865 Kč. Současně uložil oprávněné povinnost zaplatit povinným na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně částku 202 729 Kč.

K náhradě nákladů exekuce odvolací soud uvedl, že základem pro určení odměny exekutora je částka vymoženého plnění. V posuzované věci nicméně stěžovatel nic nevymohl, neboť jistota složená spolu s podáním návrhu na odklad exekuce do doby pravomocného rozhodnutí o zastavení exekuce nemá povahu vymoženého plnění.

V ústavní stížnosti exekutor namítl, že částka ve výši 1 985 093,40 Kč složená povinnými dne 23. 10. 2012 byla dle úředního záznamu předchozího soudního exekutora výslovně povinnými označena za dobrovolné plnění v exekučním řízení, není proto pochyb, že se jednalo o vymožené plnění, které bylo povinnými uhrazeno pod tíhou exekuce. Stanovení výše náhrady nákladů exekuce je dle stěžovatele v rozporu s § 3 odst. 1 exekučního řádu

a § 5 a § 6 exekučního tarifu, dobrými mravy a legitimním očekáváním. Stěžovatel učinil v průběhu exekuce velké množství úkonů, přičemž nemohl nijak ovlivnit ani nařízení exekuce, ani její následné zastavení; k zastavení exekuce došlo z důvodu na straně oprávněné.

Ústavní soud ústavní stížnost exekutora odmítl, přičemž nad rámec nutného odůvodnění k jeho argumentaci proti stanovení výše nákladů exekuce odvolacím soudem stručně konstatoval následující. Podle § 11 odst. 2 exekučního tarifu, ve znění účinném do 31. 3. 2017, zanikne-li oprávnění exekutora k vedení exekuce rozhodnutím soudu o vyloučení exekutora nebo o zastavení exekuce anebo změnou exekutora podle § 51 písm. a), b) a d) zákona, činí odměna exekutora, jehož oprávnění zaniklo, 3 000 Kč, nestanoví-li se dále jinak. Podle § 11 odst. 3 exekučního tarifu, pokud exekutor před tím, než z důvodů podle odstavce 2 zaniklo jeho oprávnění k vedení exekuce na peněžité plnění, již vymohl část pohledávky, náleží mu odměna stanovená podle § 6 z výše vymožené části pohledávky, nejméně však ve výši podle odstavce 2. Odvolací soud řádně odůvodnil, že vzhledem k tomu, že povinní od počátku exekuce oprávněné nic nedlužili a exekuce neměla být vůbec nařízena, stěžovatel žádné peněžité plnění nevymohl (a ani s ohledem na neexistenci dlužného plnění nemohl). Namítá-li stěžovatel nespravedlnost takového závěru s odůvodněním, že nařízení exekuce bylo zaviněno oprávněnou, Ústavní soud podotýká, že závěr odvolacího soudu je zcela v souladu s výše citovanou právní úpravou. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/17 ze dne 14. 8. 2018 (200/2018 Sb.) plénum Ústavního soudu připomnělo, že nalezení optimálního způsobu stanovení náhrady nákladů exekuce a odměny soudního exekutora je v kompetenci Parlamentu České republiky a exekutivy. Vzhledem k tomu, že soudní exekutor nemůže pověření soudu k provedení exekuce odmítnout, přísluší mu odpovídající odměna za vykonanou práci; samotný fakt, že nejsou uspokojeny všechny nároky soudního exekutora, však není protiústavní (srov. například usnesení sp. zn. I. ÚS 1619/11 ze dne 14. 3. 2012). Stanovení odměny dle výše citovaných usnesení exekučního tarifu v případě, kdy exekuce neměla být vůbec nařízena, Ústavní soud aproboval v řadě svých předchozích rozhodnutí (srov. například usnesení sp. zn. III. ÚS 3827/19 ze dne 14. 4. 2020 či sp. zn. I. ÚS 3390/19 ze dne 4. 2. 2020).

K přechodu uvolněného exekutorského úřadu

usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2020 sp. zn. I. ÚS 1337/20

§ 15 exekučního řádu

Z usnesení obvodního soudu a příkazu k úhradě nákladů exekuce soudního exekutora připojených k ústavní stížnosti, vyplynulo, že na majetek stěžovatele je vedena

exekuce k vymožení pohledávky oprávněné Č. s., a. s. Soudní exekutor, jímž byl původně JUDr. M. S., kterému výkon funkce zanikl a exekuci nyní vede Mgr. M. S., příkazem k úhradě nákladů exekuce uložil stěžovateli uhradit náklady exekuce.

Námítky stěžovatele proti příkazu k úhradě nákladů exekuce obvodní soud ústavní stížností napadeným rozhodnutím zamítl. K námitce stěžovatele o ústavně nekonformním výkladu § 15 odst. 5 věty první zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, obvodní soud uvedl, že jde o ustálený výklad, který řeší situaci, kdy se exekutorský úřad uvolní a nově jmenovaný exekutor provádí dále činnost v neukončených věcech exekutorské i další činnosti. Exekutor jmenovaný do uvolněného úřadu plynule naváže na činnost svého předchůdce a pokračuje v jednotlivých činnostech svým jménem.

V ústavní stížnosti stěžovatel zpochybnil postup obvodního soudu při aplikaci a interpretaci § 15 odst. 5 věty první exekučního řádu a tvrdil, že je obvodní soud vyložil způsobem připouštějícím omezení jeho pravomoci rozhodovat o ustanovení osoby pověřené výkonem rozhodnutí. K návrhu oprávněné obvodní soud usnesením ze dne 12. 9. 2018, č. j. 78 EXE 5478/2018-18, pověřil výkonem exekuce JUDr. Milana Suchánka, jehož výkon pravomoci zanikl dne 31. 12. 2018. Aniž by došlo ke změně soudního usnesení, jiný exekutor začal ve věci rozhodovat tak, jako by byl řádně pověřen soudem, a požadoval za svoje úkony odměnu. Stěžovatel má však pochybnosti, zda samo převzetí spisu automaticky znamená vstup do všech práv a povinností, zejména ve vztahu k individuálně určenému a konkrétnímu výkonu rozhodnutí.

Ústavní soud předmětnou ústavní stížnost odmítl jako návrh zjevně neopodstatněný. Zásah Ústavního soudu nemohl odůvodnit ani stěžovatelův nesouhlasný názor na aplikaci a interpretaci § 15 odst. 5 věty první exekučního řádu, neboť Ústavní soud ve své rozhodovací praxi zákonem předvídaný přechod uvolněného exekutorského úřadu na nově jmenovaného exekutora aprobuje (srov. usnesení sp. zn. II. ÚS 1773/17 ze dne 8. 8. 2017, usnesení sp. zn. III. ÚS 3443/16 ze dne 4. 7. 2017, usnesení sp. zn. IV. ÚS 1770/17 ze dne 25. 7. 2017 a další). Shodně s obecnou justicí respektuje, že jmenováním do uvolněného exekutorského úřadu vstupuje soudní exekutor do všech práv a povinností souvisejících s výkonem exekuční činnosti, k níž byl oprávněn původní exekutor, aniž by bylo třeba zvláštního (konstitutivního) soudního rozhodnutí. Účinky pověření (původního) exekutora vedením exekuce tak zůstávají zachovány a soud nemusí nově jmenovaného exekutora přebírajícího uvolněný exekutorský úřad nově pověřovat, což v případech přebírání někdy i řádově tisíců neukončených věcí představovalo potíže.

K povinnosti exekutora vrátit povinnému náklady exekuce v případě zastavení exekuce

usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. IV. ÚS 3467/19

§ 2991 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Povinný se podanou žalobou domáhal po stěžovateli (soudním exekutorovi) vydání bezdůvodného obohacení, které měl získat tím, že si ponechal v průběhu exekuce vedené na majetek povinného vymožené plnění ve výši 52 755,70 Kč jako náhradu svých nákladů. Exekuce byla nařízena na základě rozhodčího nálezu, který se však ukázal jako nevykonatelný (z důvodu neplatné rozhodčí doložky), a proto byla zastavena pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“).

Příslušný okresní soud uložil stěžovateli povinnost zaplatit povinnému žalovanou částku ve výši 52 755,70 Kč s příslušenstvím (výrok I.). K odvolání stěžovatele krajský soud svým rozsudkem rozhodnutí okresního soudu ve výroku I. potvrdil. Krajský soud se ztotožnil se závěry okresního soudu a uvedl, že vymožené plnění ve výši 52 755,70 Kč na náklady exekuce stěžovateli původně náleželo, avšak pouze do doby pravomocného rozhodnutí o zastavení exekuce a souvisejícího výroku o nákladech exekuce. Následné dovolání stěžovatele Nejvyšší soud rozsudkem v části zamítl, respektive odmítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítl, že doručením a nabytím právní moci jím vystaveného příkazu k úhradě mu zůstal nárok na své uplatněné náklady řízení, které posléze spotřeboval (na výplatu zaměstnanců a chod exekutorské kanceláře). Poukazuje na to, že platnost rozhodčího nálezu (na základě něhož prováděl exekuci) vydaného podle rozhodčí doložky nemá možnost jakkoliv ověřit, a stejně tak nemá žádnou možnost předcházet případné povinnosti vrátit již jednou v exekučním řízení pravomocně přiznané plnění.

Stěžovatel dále namítl, že každý soudní exekutor je v důsledku výše uvedeného postupu soudů vystaven neúnosné míře právní nejistoty. Stěžovatel dále poukazuje na daňové a další aspekty související s jeho činností v souvislosti s přistoupením na názor obecných soudů a rovněž vyslovuje obavy o svou další existenci. K tomu podotýká, že případnou odpovědnost za vrácení již vymožené části nákladů exekuce není možné krýt z profesního pojištění odpovědnosti a rovněž požadovat náhradu škody po státu je problematické. Stěžovatel uzavírá, že je potřeba respektovat jeho právo na ochranu legitimního očekávání.

K námitkám uplatňovaným stěžovatelem, že nese neomezenou odpovědnost za správnost exekučních titulů, Ústavní soud podotkl, že být se to tak stěžovateli může subjektivně jevit, odpovědnost za správnost exekučního titulu samozřejmě nemá. Případná odpovědnost by měla být na straně toho, kdo exekuci na základě nevykonatelného titulu nařídil (tedy stát). Tuto odpovědnost nelze ani přenášet na třetí subjekty (v daném případě na povinného). Jakkoliv tedy Ústavní soud vnímá obavy stěžovatele, nemůže mu vyhovět. Tím by se totiž náklady za vedenou exekuci přenášely zpět na povinného, který však v situaci, kdy byla exekuce prováděna podle nevykonatelného exekučního titulu, nenese na jejich vzniku žádné zavinění. Ve stávajícím řízení tak nelze vedlejšímu účastníkovi řízení upřít právo na vydání bezdůvodného obohacení.

Jde-li o vedleším účastníkem řízení uplatněný nárok na vrácení bezdůvodného obohacení, má stěžovatel (jako soudní exekutor) v řízení postavení běžného účastníka řízení (vystupuje jako soukromoprávní subjekt), a proto i pro něj platí základní zásady vyplývající z občansko-právních předpisů. V tomto směru správně poukázal Nejvyšší soud na to, že soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti sice má postavení orgánu veřejné moci, avšak to nebylo pro řešení stávajícího sporu podstatné, neboť vymožené plnění v daném případě zůstalo v dispozici právě soudního exekutora a jeho povinnost k vrácení je povinností soukromoprávní [viz nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 5/14 (N 44/76 SbNU 609; všechna rozhodnutí a stanoviska Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>)].

Vyslovuje-li stěžovatel obavy o svoji existenci v důsledku akceptace závěrů vycházejících z napadených rozhodnutí, Ústavní soud, podobně jako ve svém stanovisku sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06 (ST 23/42 SbNU 545) a v něm citovaných rozhodnutích, poukazuje na zákonnou možnost soudního exekutora požadovat po oprávněném složení zálohy, možnost odmítnout provést požadovaný úkon, nebyla-li záloha složena a konečně i využití legitimace k podání návrhu soudu, aby exekuce byla z tohoto důvodu zastavena [srov. § 90 odst. 3, § 30 písm. b), § 55 odst. 2 exekučního řádu]. Uvádí-li stěžovatel, že požadavek na zaplacení zálohy na náklady exekuce odradí oprávněně od využívání jeho služeb a povede k přesunu oprávněných k těm soudním exekutorům, kteří tyto zálohy nevyžadují, je opět možné poukázat na citované stanovisko pléna o postavení soudního exekutora jako subjektu, který při své činnosti vystupuje jako podnikatel a nese s tím spojené riziko.

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

Mgr. David Hozman

odborný asistent
Vysoká škola finanční a správní

1. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 2085/2019 ze dne 26. 5. 2020

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) exekučního řádu

Má-li povinnost vyklidit nemovitou věc základ v ochraně vlastnického práva, nikoli v závazkovém právním vztahu (ten již zanikl anebo nikdy neexistoval), nemůže být předmětem dohody notářského zápisu podle ustanovení § 71b notářského řádu. Nelze tedy svolit k vykonatelnosti notářského zápisu podle ustanovení § 71b notářského řádu, má-li jím být poskytnuta ochrana vlastnického práva. Notářský zápis, jímž má být vymožena povinnost, která nevyplývá ze závazkového vztahu, nemá znaky notářského zápisu podle ustanovení § 71b notářského řádu a není proto exekučním titulem.

Závazky (závazkové právo) jsou upraveny zejména v části čtvrté občanského zákoníku, závazek je právním vztahem, jeho podstatou je právo věřitele na plnění od dlužníka a jeho obsahem je pohledávka věřitele, které odpovídá dluh dlužníka. Jde o práva majetková – pohledávka a dluh musí být penězi ocenitelné, byť je někdy vynucení splnění povinnosti s ohledem na povahu dluhu omezeno jen na ukládání pokut (ustanovení § 351 občanského soudního řádu, provedení prací a výkonů) – a o práva relativní – působí mezi stranami závazku, relativnost je jednou ze základních vlastností závazku. Závazek může vzniknout na základě různých skutečností (ustanovení § 1723 občanského zákoníku).

Vyklizení nemovité věci užívané bez právního důvodu však závazkem není. V soudní praxi i v právní literatuře je vyklizení nemovité věci užívané bez právního důvodu tradičně chápáno jako ochrana před neoprávněným zásahem do vlastnického práva; žaloba na vyklizení nemovité věci patří k tzv. vlastnickým žalobám. Vlastnictví je řazeno mezi absolutní majetková práva, která jsou upravena v části třetí občanského zákoníku, v níž je upravena i jeho ochrana (ustanovení § 1040–1042 občanského zákoníku), jiné osoby mají povinnost vlastníka bez právního důvodu nerušit, vlastník má právo bránit se proti neoprávněným zásahům.

Skutečnost, že mezi vlastníkem a tím, kdo jeho nemovitou věc užívá, ač k tomu nemá žádný důvod, je nesporná neexistence právního titulu k užívání a že osoba užívající nemovitou věc uznává, že neoprávněně zasahuje do vlastnického práva jiné osoby (vlastníka) a „zavazuje“ se nemovitou věc vyklidit, neznamená, že by šlo o závazkový vztah mezi vlastníkem nemovité věci a tím, kdo ji užívá bez právního důvodu. Užívání nemovité věci bez právního důvodu představuje zásah do vlastnického práva, který je neoprávněný, i když si je této neoprávněnosti osoba užívající nemovitou věc vědoma. Neoprávněnost užívání nemovité věci může být dána již od počátku (užívací právo osobě nikdy nesvědčilo), nebo až následně (užívací právo osobě svědčilo, ale již zaniklo).

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 882/2020 ze dne 12. 5. 2020

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. e) exekučního řádu

Obec, která má právo na základě exekučního titulu vydaného jejím orgánem v rámci přenesené působnosti domáhat se nařízení výkonu tohoto rozhodnutí (exekuce), a to jako osoba oprávněná z exekučního titulu ve smyslu ustanovení § 105 odst. 1 správního řádu; je přitom bez významu, zda je předmětem výkonu rozhodnutí (exekuce) peněžité či nepeněžité plnění. Obec jako veřejnoprávní korporace je totiž v těchto případech, kdy je vykonáváno rozhodnutí orgánu obce v rámci přenesené působnosti, osobou, která je oprávněná a současně i povinná zajistit výkon přenesené působnosti, který zahrnuje i případný nucený výkon vykonávaného rozhodnutí vydaného orgánem obce při výkonu přenesené působnosti.

Může-li exekuční návrh podat i osoba oprávněná z exekučního titulu, je takovou osobou rovněž účastník příslušného (správního) řízení. Aktivně legitimovanou k podání návrhu na výkon správního rozhodnutí (na nařízení exekuce) může být i osoba, které sice rozhodnutí přímo nepřiznává vůči povinnému právo, ale v řízení o výkon rozhodnutí své subjektivní právo chrání.

Jestliže v posuzované věci exekucí má být (respektive je) dotčena podezdívka umístěná na pozemku ve vlastnictví oprávněných, kteří se stali účastníky správního řízení, v němž byl vydán exekuční titul, pak je nutno dovolatelům přiznat ochranu jejich subjektivního práva a v tomto rámci dovodit legitimaci dovolatelů k vedení exekuce ve smyslu § 105 odst. 1 písm. b) správního řádu.

2. Generální inhibitorium

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1270/2020 ze dne 2. 6. 2020

k ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu

Uzavřel-li povinný v době ode dne 1. 11. 2009 smlouvu o postoupení pohledávky, i když mu to zakazovalo tzv. generální inhibitorium podle ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu, pokládá se toto jeho právní jednání za platné, i když se oprávněná osoba v exekuci dovolala jeho neplatnosti, jestliže toto právní jednání s ohledem na výsledek exekuce nepoškodilo majetkové zájmy oprávněného.

Vyrozumění o zahájení exekuce (z níž vzešlo generální inhibitorium) s poučením o zákazu nakládání s majetkem bylo povinným doručeno dne 14. 12. 2015 a dne 18. 12. 2015. Smlouva o postoupení pohledávky byla uzavřena dne 14. 9. 2016 mezi povinnými jako postupiteli a oprávněným jako postupníkem. Soudní exekutor se dne 3. 11. 2016 neplatnosti smlouvy o postoupení pohledávky dovolal, exekuce proti povinným byla pravomocně zastavena dne 20. 4. 2018 z důvodu podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu.

Je skutečností, že v době, kdy došlo k postoupení exekované pohledávky (dne 14. 9. 2016), bylo toto právní jednání postiženo nikoliv sankcí tzv. absolutní neplatnosti podle ustanovení § 44 odst. 7 exekučního řádu ve znění do dne 31. 10. 2009, ale sankcí relativní neplatnosti podle ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu. Změna právní úpravy však není důvodem pro opuštění principu, že tzv. generální inhibitorium i v aktuálních právních poměrech slouží k ochraně majetkového zájmu oprávněného, který má být v exekuci realizován.

Jestliže porušení generálního inhibitoria podle ustanovení § 44 odst. 7 exekučního řádu ve znění do dne 31. 10. 2009 nemělo za následek, že majetkový zájem oprávněného byl reálně porušen (proto, že je zastavena exekuce, aniž jí byl postižen majetek, s nímž povinný nakládal v rozporu s generálním inhibitoriem), je i při využití ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu ve znění od 1. 11. 2009 namístě uzavřít, že úkony povinného, jimiž nakládal se svým majetkem v rozporu s tímto ustanovením, aniž by co do výsledku exekuce porušovaly majetkové zájmy oprávněného, za platné. Totéž jistě platí i v situaci, kdy exekuce, v níž došlo k porušení tzv. generálního inhibitoria podle ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu, byla zastavena podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu (pro zrušení exekučního titulu, který byl nuceně realizován).

3. Vyloučení majetku z exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 986/2019 ze dne 21. 4. 2020

k ustanovení § 267 občanského soudního řádu

Při řešení dovolatelem oznámené právní otázky je nezbytné sledovat esenciální smysl (účel) excindační (vylučovací) žaloby podle ustanovení § 267 občanského soudního řádu. Podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu je tímto účelem poskytnout právní ochranu osobám, které mají k majetku (k věcem, právům nebo jiným majetkovým hodnotám), jenž byl postižen výkonem rozhodnutí (exekucí), takové právo (právní vztah), které nepřipouští, aby nařízený výkon rozhodnutí (exekuce) byl proveden a aby se tak postižený majetek stal zdrojem pro uspokojení oprávněného.

V této souvislosti je třeba nahlížet na formální náležitosti vylučovací žaloby (jejího petitu) v otázce označení (specifikace) sporné věci (zde akcií), protože žaloba představuje (toliko) procesní prostředek k dosažení uvedeného účelu. Požadavek judikatury na nezaměnitelnost a určitost předmětu vlastnického práva proto nelze u sporu na vyloučení akcií z exekuce ztotožňovat s požadavky hmotného práva na obsahové náležitosti akcií, jak to činil s odkazem na obchodní zákoník odvolací soud.

Nedostatek konkretizace sporných akcií pořadovými čísly tudíž nemůže být (bez dalšího) důvodem pro zamítnutí vylučovací žaloby. Nelze rovněž formalisticky směřovat žalobní určení sporných akcií s tím, jak akcie označil soudní exekutor v protokolu o soupisu věcí. Pro určitost žalobního petitu není významné, že v důsledku změny právního předpisu byla modifikována forma sepsaných akcií (nyní „na jméno“), protože v důsledku uvedené skutečnosti předmět excindačního sporu nezaknkl.

Podmínkou (ne)úspěchu vylučovací žaloby rovněž nemůže být skutečnost, že soudním exekutorem sepsané (a ze soupisu nevyškrtnuté) věci nebyly soudnímu exekutorovi odevzdány (vydány). Lze sice připustit, že akcie, které nebyly odevzdány, neměl exekutor (zatím) sepsávat (viz ustanovení § 326 odst. 2 a odst. 5 občanského soudního řádu ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu), avšak pokud se tak stalo, nemá to význam pro opodstatněnost vylučovací žaloby, právě naopak – smysl a účel žaloby je tím zřetelnější.

4. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1185/2020 ze dne 10. 6. 2020

k ustanovení § 55 odst. 4 exekučního řádu

Má-li exekutor přistoupit k zastavení exekuce nikoliv na návrh povinného, ale z moci úřední (ustanovení § 55 odst. 4 exekučního řádu), souhlas oprávněného se zastavením exekuce nelze dovodit na základě fikce podle ustanovení § 55 odst. 3 exekučního řádu spočívající v tom, že oprávněný nezareagoval na výzvu soudního exekutora, aby se vyjádřil k návrhu povinného na zastavení exekuce.

Ustanovení § 55 odst. 4 exekučního řádu ukotvuje procesní postup soudního exekutora za situace, kdy soudní exekutor k zastavení exekuce hodlá přistoupit bez návrhu. Pouze a jedině v případě, že soudní exekutor má zastavit exekuci na návrh povinného, zákon v ustanovení § 55 odst. 3 exekučního řádu výslovně stanoví, že lze souhlas oprávněného se zastavením exekuce nastolit fikcí na základě toho, že oprávněný ve lhůtě nevyjádří stanovisko k návrhu na zastavení exekuce.

V případě, že soudní exekutor míní exekuci zastavit i bez návrhu, v ustanovení § 55 odst. 4 exekučního řádu se nic takového nenormuje. Zároveň ustanovení § 55 odst. 4 exekučního řádu nestanoví, že by pravidlo o fikci souhlasu oprávněného z ustanovení § 55 odst. 3 exekučního řádu bylo možné aplikovat v situaci podle ustanovení § 55 odst. 4 exekučního řádu. Přitom se jedná o situace svým charakterem odlišné, neboť pouze v situaci popsané v ustanovení § 55 odst. 3 exekučního řádu jde o to, že se oprávněný má vyjádřit k listině (k návrhu povinného), v níž je důvod pro zastavení exekuce jasně a jednoznačně popsán a zároveň soudní exekutor má povinnost o návrhu povinného na zastavení exekuce rozhodnout, takže následné zastavení exekuce není postupem, který si soudní exekutor zvolil výhradně ze své vůle.

Právě uvedenou zdrženlivost, podle níž nelze přenést fikci souhlasu oprávněného se zastavením exekuce podle ustanovení § 55 odst. 3 exekučního řádu i na situace popsané v ustanovení § 55 odst. 4 exekučního řádu, je namísto podpořit i tím, že řada důvodů pro zastavení exekuce, jak je vymezuje ustanovení § 268 odst. 1 občanského soudního řádu, je ve své podstatě meritorních [viz například tzv. opoziční a impugnační spory podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) a h) občanského soudního řádu], když z nečinnosti účastníka lze (nestanoví-li zákon zcela výjimečně jinak) dovozovat jeho postoj jen k rozhodnutí soudu (soudního exekutora) o postupu a vedení řízení a nikoli v případech, kdy se jedná o rozhodnutí ve věci samé (srov. s ustanovením § 101 odst. 4 občanského soudního řádu).

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 417/2020 ze dne 5. 5. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) občanského soudního řádu

Exekuční soud, který rozhoduje o návrhu povinného na zastavení exekuce proto, že pohledávka oprávněného z exekučního titulu zanikla následkem oddlužení povinného, je zásadně vázán právním důvodem, pro který nalézací soud nebo jiný k tomu oprávněný subjekt vydal exekuční titul ve formě rozhodnutí.

Jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud po slyšení dlužníka usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka [viz ustanovení § 414 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění (vzhledem k tomu, že insolvenční řízení bylo zahájeno dne 24. 10. 2012) účinném do dne 31. 12. 2012]. Osvobození podle odstavce 1 se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit.

Osvobození podle ustanovení § 414 a 415 insolvenčního zákona se nedotýká peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníku uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, a dále pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti.

Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku [srov. ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) občanského soudního řádu].

Pro pohledávky uvedené v ustanovení § 416 odst. 1 insolvenčního zákona platí výlučka z účinků osvobození dlužníka od placení dluhů bez ohledu na to, zda je věřitel předtím přihlásil do insolvenčního řízení.

Ve vykonávacím řízení již není prostor k revizi skutkových zjištění, na nichž nalézací soud postavil své rozhodnutí. Vykonávací řízení totiž neslouží k nalezení, ale výhradně k prosazení již zjištěného práva. Proto exekuční soud zásadně nemá ani možnost, aby posoudil právní charakter přiznaného plnění jinak, než v souladu s odůvodněním exekučního titulu¹. Skutková zjištění a jejich

hmotněprávní posouzení ze strany nalézacího soudu totiž vytvářejí funkční jednotu, pro kterou reálně není možné, aby exekuční soud, aniž by mohl doplnit nebo upřesnit skutková zjištění nalézacího soudu, uzavřel, že plnění bylo exekučním soudem přiznáno z nesprávného hmotněprávního důvodu. Exekuční titul je tedy pro účely jeho nucené realizace nutné pojmát jako celek i při posouzení, jaký je právní důvod vzniku exekvované pohledávky, jenž plyne nikoliv z výroku, ale z odůvodnění exekučního titulu ve formě rozsudku.

Má-li exekuční soud při posouzení materiální vykonatelnosti exekučního titulu vycházet i z jeho odůvodnění, tím spíše (argumentem od většího k menšímu) exekuční soud musí respektovat odůvodnění rozsudku i tehdy, když řeší, zda přisouzená pohledávka zanikla nebo nezanikla následkem oddlužení, případně zda je, či není pohledávkou přednostní ve smyslu ustanovení § 279 odst. 2 občanského soudního řádu. V opačném případě by došlo k setření rozdílu mezi nalézacím a vykonávacím řízením, který je nezbytné zachovat s ohledem na potřebu funkčnosti soudního řízení jako celku.

Opačný přístup může exekuční soud zaujmout jen tehdy, když případnou „nespravedlnost“ spočívající v údajně nesprávném hmotněprávním posouzení plnění ze strany nalézacího soudu by bylo nezbytné korigovat z pozic argumentačně mimořádně silných, protože poškození práva účastníka exekučního řízení (zde oprávněného) bylo natolik podstatné, že přivodilo kolizi se základními principy demokratického právního řádu.

Skutečnost, že pohledávka, jež byla oprávněnému přiznána exekučním titulem z údajně nesprávného hmotněprávního důvodu, zásadně nemůže v poměrech oprávněnému přivodit zásah, jenž by byl v rozporu se základními principy demokratického právního státu. Tak by tomu mohlo být jen v případě, že by tak oprávněnému byla zcela znemožněna realizace přisouzeného práva nejen prostřednictvím exekuce, ale i za použití jiných, procesním právem předpokládaných nástrojů pro uspokojení plnění z exekučního titulu, včetně insolvenčního řízení. Jestliže oprávněná následkem možná nesprávného právního posouzení přisouzeného plnění ze strany nalézacího soudu nezíská právo na uspokojení své pohledávky cestou exekuce (neboť došlo k oddlužení povinného), měla možnost svou pohledávku uplatnit přihláškou podle ustanovení § 110 insolvenčního zákona.

částku 205 000,00 Kč s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení, když povinný v rámci zprostředkovatelské smlouvy získanou kupní cenu za dvě motorová vozidla nepředal oprávněnému, ale ponechal si ji pro svou potřebu. K pravomocnému odsouzení povinného pro toto jednání nedošlo a trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu podle ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu pro údajnou bezúčelnost.

¹ Exekučním titulem byl v projednávané věci rozsudek civilního soudu, kterým byla povinnému uložena povinnost zaplatit oprávněné

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1857/2019 ze dne 8. 4. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Oprávněný s povinným uzavřeli smlouvu o úvěru, jejíž návrh byl povinným podepsán dne 20. 2. 2013. Na jejím základě oprávněný poskytl povinnému úvěr ve výši 69 000,00 Kč, RPSN byla sjednána ve výši 134,53 % a celkem měl povinný oprávněnému vrátit 156 840,00 Kč v měsíčních splátkách ve výši 6 535,00 Kč po dobu 24 měsíců. Ve smlouvě o úvěru byla současně sjednána i smluvní pokuta 0,15 % denně z nové jistiny (tvorěné nesplacenými splátkami po zesplatnění úvěru, která nastoupí v případě, že dvě splátky nebudou zaplacený řádně a včas nebo prodlením se splacením jedné splátky po dobu šedesáti dnů) do zaplacení. V době ode dne 25. 4. 2013 do dne 25. 1. 2014 povinná uhradila pouze částku úhrnem 52 280,00 Kč, a proto oprávněný celou pohledávku ve výši 104 560,00 Kč (tedy částku 156 840,00 Kč po odečtení plnění povinné ve výši 52 280,00 Kč) dne 24. 2. 2014 zesplatnila.

Oprávněnému zároveň podle smlouvy o úvěru vzniklo právo na smluvní pokutu ve výši 0,15 % denně, a to nikoli z částky poskytnuté úvěrem, ale z nové jistiny ve výši 104 560,00 Kč (povinná přitom podstatnou část zapůjčených peněz s výjimkou částky 16 720,00 Kč zaplatila). Dle smluvních ujednání měl povinný oprávněnému dále uhradit smluvní pokutu ve výši 26 140,00 Kč, tj. 25 % ze zbývajících dlužné částky se zákonným úrokem z prodlení, přičemž toto navýšení o smluvní pokutu a zákonný úrok z prodlení bylo opět počítáno z nové jistiny ve výši 104 560,00 Kč a je tak další sankcí (smluvní pokutou) za řádné a včasné nesplacení úvěru.

V tomto konkrétním případě je oprávněným požadované a rozhodcem přisouzené plnění natolik nemravné a vedoucí k nepřiměřenému poškození povinného, že je namístě exekuci dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu zastavit bez ohledu na pasivitu povinného při uzavírání předmětné úvěrové smlouvy a v řízení před rozhodcem. Jde totiž o výjimečný případ, kdy nepřiměřenost rozhodcem přisouzeného plnění je natolik zjevná a zásadní, že další okolnosti případu se stávají podružnými².

5. Příkazání jiné peněžité pohledávky

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4310/2019 ze dne 24. 6. 2020

k ustanovení § 315 občanského soudního řádu

V souladu s ustanovením § 313 občanského soudního řádu, ve spojení s ustanovením § 65 a § 47 odst. 2 exekučního řádu, v exekučním příkazu příkazáním jiné peněžité pohledávky než pohledávky z účtu u peněžního ústavu nebo nároku uvedeného v ustanovením § 299 občanského soudního řádu soudní exekutor zakáže povinnému, aby se svou pohledávkou jakkoli nakládal a aby od okamžiku, kdy mu byl exekuční příkaz doručen, povinnému jeho pohledávku vyplatil, provedl na ni započtení nebo s ní jinak nakládal, a povinný ztrácí právo na pohledávku okamžikem, kdy byl dlužníkovi povinného doručen exekuční příkaz.

Exekuce se provede tak, že dlužník povinného (poddlužník) vyplatí pohledávku oprávněnému (ustanovení § 314a občanského soudního řádu), případně (je-li to účelné) lze nařídit též prodej pohledávky v dražbě (ustanovení § 314b občanského soudního řádu). Nevyplatí-li poddlužník oprávněnému pohledávku, může oprávněný v souladu s ustanovením § 315 odst. 1 občanského soudního řádu proti poddlužníkovi vlastním jménem podat návrh na výkon rozhodnutí či exekuční návrh, jestliže jej mohl podat povinný, jinak se domáhat vyplacení pohledávky v řízení podle části třetí (tzv. poddlužnickou žalobou), popřípadě v řízení podle zvláštního zákona.

Nevyplatil-li poddlužník postiženou pohledávku a její příslušenství oprávněnému, a byla-li postižená pohledávka, ohledně které je vedena exekuce, již judikována (příznána pravomocným rozhodnutím), nemůže oprávněný ohledně ní podat poddlužnickou žalobu, ale může přímo na základě exekučního titulu vydaného ve prospěch povinného podat proti poddlužníkovi návrh na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuční návrh), ve kterém přechod práva z exekučního titulu z povinného na oprávněného prokazuje podle ustanovení § 256 odst. 2 občanského soudního řádu usnesením soudu o nařízení výkonu rozhodnutí (exekučním příkazem) příkazáním pohledávky obsažené v exekučním titulu nebo může v probíhajícím exekučním řízení navrhnout postup podle ustanovení § 107a občanského soudního řádu.

Pokud je přesto nadále vedena exekuce povinným proti poddlužníkovi, je třeba ji podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu pro nepřípustnost zastavit, a to v rozsahu pohledávky oprávněného a jejího příslušenství, pro kterou byla exekuce nařízena.

² Shodná argumentace byla použita v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2884/2019 ze dne 20. 5. 2020.

6. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 780/2020 ze dne 5. 5. 2020

k ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu

Zrušení věcného břemene bez peněžité náhrady za použití ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu není vyloučeno ani tehdy, když bylo založeno ještě před vznikem exekvovaného dluhu povinného.

Jde-li o nájemní či pachtovní právo, výměnek nebo právo odpovídající věcnému břemeni (o tzv. excesivní závady), může soud v usnesení rozhodnout o jejich zániku v případě, že jsou splněny předpoklady kumulativně uvedené v ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu.

To, kdy jsou splněny předpoklady k rozhodnutí o zániku tzv. excesivních závad, soud zkoumá v každém jednotlivém případě podle zjištěných konkrétních okolností. Jde-li o nájemní či pachtovní právo, výměnek nebo právo odpovídající věcnému břemeni, které vzniklo až poté, co již k nemovité věci bylo zřízeno zástavní právo, a bylo-li by zohlednění takové závady ve výsledné ceně prodávané zástavy na újmu (byť i částečného) uspokojení zástavního věřitele, je zpravidla odůvodněn závěr, že jsou dány předpoklady k rozhodnutí o zániku tzv. excesivních závad.

Právě popsanou judikaturou Nejvyššího soudu se odvolací soud řídil a jasně a srozumitelně vysvětlil, proč má za přiměřené, že věcné břemeno bylo za daných okolností namísto zrušit bez peněžité náhrady ke dni 31. 5. 2020, a to i po zohlednění skutkových okolností zvýrazněných dovolateli. Nelze rovněž přehlédnout, že odvolací soud zohlednil okolnosti na straně dovolatele, když stanovil, že věcné břemeno zanikne bez náhrady ke dni 31. 5. 2020, tedy až poté, co uplyne pětiletá doba udržitelnosti projektu muzea knihařství, v souvislosti s nímž zrušované věcné břemeno přímo souviselo a na něž byla navázána i účelová dotace.

Posuzovaný případ se od situací, jimiž se dovolací soud již typově po právní stránce zabýval, liší tím, že tzv. excesivní závada vznikla dříve než exekvovaná pohledávka. Ani při zvážení, zda je namísto i za těchto okolností zrušit právo odpovídající věcnému břemeni, však nelze a priori vyloučit, že bude s ohledem na konkrétní okolnosti vzniku vymáhaného dluhu i excesivní závady přiměřené rozhodnout podle ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu o zániku zátěže na nemovité věci bez peněžité náhrady.

Jednají-li personálně nebo majetkově propojené subjekty ve vzájemné shodě, která má přinést všem z nich nebo některému z nich aktuálně nebo i v budoucnosti prospěch, jde o okolnost hodnou zvláštního zřetele, kterou

soudní exekutor (soud) rovněž zohledňuje při úvaze o aplikaci ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu. Jestliže tedy odvolací soud po zvážení této skutečnosti, jakož i dalších konkrétních okolností případu dospěl k závěru, že věcné břemeno je namísto zrušit bez peněžité náhrady, nevybočuje tato jeho úvaha ani z výše popsané judikatury dovolacího soudu, ani není v rozporu se smyslem ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu, jímž je zajistit, aby nemovitá věc byla před exekučním prodejem oproštěna od svým vznikem i charakterem nepřiměřených závad, které zabraňují jejímu prodeji a tím i uspokojení pohledávky oprávněného.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2844/2019 ze dne 12. 3. 2020

k ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu

Nedoručení dražební vyhlášky do vlastních rukou povinného nemusí mít vždy za následek neudělení příklepu.

Soudní exekutor usnesení o nařízení dražebního jednání na den 5. 12. 2016 povinnému doručoval prostřednictvím jeho zástupce. K námitce povinného však následně odvolací soud dovedl, že doručování zástupci bylo neúčinné, neboť jeho zájmy byly ve střetu se zájmy povinného.

Tím, že povinnému nebylo v souladu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) a odst. 2 občanského soudního řádu doručeno usnesení o dražebním jednání, byl bez pochyb porušen zákon. Je však podstatné, zda je takové porušení zákona v příčinné souvislosti s udělením příklepu vydražiteli, tedy zda by k příklepu nedošlo, pokud by povinnému bylo usnesení o dražebním jednání řádně doručeno.

Ze skutkových zjištění vyplývá, že byť povinnému usnesení o dražebním jednání nebylo řádně doručeno, povinný věděl, že se dražební jednání dne 5. 12. 2016 uskuteční. Odvolací soud zjistil, že povinný se o konání dražby dozvěděl od jiného dražitele, dále mu usnesení bylo předáno zástupcem, povinný nahlížel do exekučního spisu, byly s ním projednávány otázky spojené s provedením dražby a na dražebním jednání přislíbil svou účast; tato skutečnost je zřejmá rovněž z obsahu spisu.

Povinný v den konání dražby podal návrh na odklad a zastavení exekuce, který odůvodnil tím, že zástupce jako zaměstnanec oprávněného nemohl povinného v exekučním řízení zastupovat, nemovité věci jsou jediným majetkem, kde může povinný bydlet a v případě jejich vydražení by se bez své viny ocitl v takovém postavení, že by pro něho měla exekuce zvláště nepříznivé následky, a poukázal rovněž na probíhající insolvenční řízení na svůj majetek. Z obsahu protokolu o dražbě vyplývá, že soudní exekutor návrh vyhodnotil jako obstrukční.

Exekuční soud následně dne 3. 3. 2017 návrh povinného na odklad a zastavení exekuce zamítl jako nedůvodný.

Přestože povinnému v rozporu se zákonem nebylo do vlastních rukou doručeno usnesení o dražebním jednání, nebylo toto pochybení v příčinné souvislosti s udělením příklepu vydražiteli. I kdyby povinnému bylo usnesení řádně doručeno, nemohlo by to mít v poměrech projednávané věci za následek neudělení příklepu. Bylo totiž prokázáno, že povinný o dražbě věděl a činil aktivní, byť obstrukční kroky k jejímu zabránění, včetně příslibu včasné úhrady dluhu. Nejsou proto dány zákonné podmínky pro změnu usnesení o příklepu tak, že se neuděluje.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 249/2020 ze dne 21. 7. 2020

k ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu

Pokud dovolatel podal po vydání usnesení o příklepu návrh na zastavení exekuce, je povinností odvolacího soudu se tímto návrhem zabývat řádně (nikoliv jen „předběžně“) a za tímto účelem provést potřebné dokazování, které by postavilo najisto, zda byly exekuční tituly doručovány v souladu se zákonem, a v případě důvodnosti návrhu na zastavení exekuce změnit napadené usnesení soudního exekutora tak, že se příklep neuděluje z důvodu, že při dražbě byl porušen zákon, v opačném případě jej potvrdit.

Zákonná úprava rozděluje průběh výkonu rozhodnutí (exekuce) prodejem nemovitých věcí do několika relativně samostatných fází, z nichž v každé se řeší vymezený okruh otázek. Těmito fázemi jsou 1) nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce), 2) určení ceny nemovitých věcí a jejich příslušenství, ceny závad a práv s nemovitými věcmi spojených, určení závad, které prodejem v dražbě nezaniknou a určení výsledné ceny, 3) vydání usnesení o dražební vyhlášce, 4) vlastní dražba a 5) jednání o rozvrhu. Úkony soudu, účastníků řízení a osob na řízení zúčastněných jsou zpravidla završeny pravomocným usnesením, jehož účinky vylučují možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo rozhodnuto.

Je-li před nařízeným dražebním jednáním podán návrh na zastavení exekuce, který soud vyhodnotí jako zjevně nedůvodný a přistoupí k dražbě, spočívá obrana povinného v podání odvolání proti usnesení o příklepu s námitkou, že za situace, kdy soud dražil přes důvodně podaný návrh na zastavení exekuce, byl příklep udělen proto, že při dražebním jednání došlo k porušení zákona. Obdobně lze postupovat i v případě, kdy byl návrh na zastavení exekuce podán po vydání rozhodnutí o příklepu, ovšem důvody pro zastavení zde byly již v době dražebního jednání a soud o nich věděl, nebo alespoň vědět měl.

Ustanovení § 337h odst. 3 občanského soudního řádu mimo jiné stanoví, že po vydání usnesení o příklepu výkon rozhodnutí nelze zastavit. Znění tohoto ustanovení vyjadřuje zvláštní postavení usnesení o příklepu ve výkonovacím (exekučním) řízení, které je představováno nejen jeho závažností, ale i zájmem na stabilitě poměrů, jež jsou jím založeny. Toto je ještě výrazněji vyjádřeno (a to nikoliv nově, nýbrž dlouhodobě) v ustanovení § 336k občanského soudního řádu, které umožňuje podat účinně odvolání proti usnesení o příklepu pouze ze zde vymezených důvodů a současně nedává odvolacímu soudu možnost toto usnesení zrušit. Ustanovení § 337h odst. 3 věty první občanského soudního řádu tak netvoří překážku posouzení existence případných okolností, pro které by výkon rozhodnutí (exekuce) měl (a) být zastaven (a), ale brání pouze tomu, aby se tak dělo v dílčím řízení o zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce), a ponechává prostor na jejich posouzení výlučně v řízení o odvolání proti usnesení o příklepu.

7. Postižení závodu

rozsudek Městského soudu v Praze sp. zn. 10 Af 26/2016 ze dne 10. 3. 2020

k ustanovení § 338zn odst. 2 občanského soudního řádu

V průběhu výkonu rozhodnutí postižením závodu platí zákaz provést výkon rozhodnutí postihující součást závodu (ustanovení § 338zn odst. 2 občanského soudního řádu a ustanovení § 16 odst. 2 zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí). Tento zákaz však není důvodem pro zastavení daňové exekuce podle ustanovení § 181 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ale pouze pro její odklad podle ustanovení § 181 odst. 1 daňového řádu.

Podle ustanovení § 338k odst. 1 věty třetí občanského soudního řádu (ve znění účinném jak před novelou č. 396/2012 Sb., tak po ní) „může správce vyzvat dlužníky povinného, aby plnění svých peněžitých dluhů skládali na účet povinného, který za tím účelem zřídil“. Právě to učinil správce závodu, když zřídil účet, jenž byl v nyní projednávané věci postižen daňovou exekucí. K účtu zřízenému podle ustanovení § 338k odst. 1 občanského soudního řádu je tedy třeba přistupovat stejně, jako by se jednalo o jakýkoliv jiný bankovní účet, který je součástí závodu.

Závod ve smyslu ustanovení § 502 občanského zákoníku je věcí hromadnou, tedy „zvláštním předmětem právních vztahů, odlišným od věci v právním smyslu a založeným na fikci, v jejímž důsledku se na určitý kvalifikovaný soubor věcí v právním smyslu nahlíží tak, jako by šlo o jednu věc; účelem této právní konstrukce je zjednodušení

právního styku. Každá z věcí, z nichž sestává hromadná věc, si přitom zachovává způsobilost být samostatným předmětem právních vztahů.“ To znamená, že týká-li se civilní exekuce závodu, a souběžná daňová exekuce se týká jednotlivé věci, jež je závodu součástí, nastává kolize výkonů rozhodnutí podle ustanovení § 1 zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, tedy případ, kdy jsou „exekucemi nařízenými soudem, správcem daně nebo orgánem veřejné správy souběžně postiženy tytéž věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty“.

Ustanovení § 338zn odst. 2 občanského soudního řádu na tomto závěru nic nemění. Nejedná se totiž o hmotně-právní normu, která by modifikovala definici závodu jako hromadné věci, nýbrž pouze o ustanovení procesního práva, jímž se stanoví, že se neprovede výkon rozhodnutí, který byl nařízen po nařízení výkonu rozhodnutí prodejem

závodu a týká se jeho součástí, s výjimkou účtu u peněžního ústavu. Lze-li z tohoto ustanovení na něco usuzovat o definici závodu, pak právě na závěr, že účet u peněžního ústavu součástí závodu být může. Jinak by totiž nebylo třeba pro účty u peněžních ústavů stanovovat výjimku z pravidla, že se neprovedou později nařízené výkony rozhodnutí týkající se součástí závodu.

Ustanovení § 338zn odst. 2 občanského soudního řádu a ustanovení § 16 odst. 2 zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, nezakazují nařízení exekuce, a tedy nemohou být ani důvodem pro její zastavení. Vyplývá z nich jen tolik, že za splnění stanovených podmínek se později nařízený výkon rozhodnutí neprovede.

VZDĚLÁVACÍ AKCE EXEKUTORSKÉ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY

Exekutorská komora ČR avizuje školení, která by měla proběhnout dokonce tohoto kalendářního roku v případě příznivé epidemiologické situace.

SEMINÁŘ PRO ADMINISTRATIVU EXEKUTORSKÝCH ÚŘADŮ

11. listopadu 2020, Praha, hotel Wellness Step

Přednášejícími budou Mgr. Kateřina Macková (správkyně aplikací a dozorčí úřednice u Okresního soudu v Trutnově) a Mgr. Martin Horák (soudní exekutor Exekutorského úřadu Tábor, předseda Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR).

TRESTNÍ PRÁVO HMOTNÉ A PROCESNÍ

12. listopadu 2020, Praha, hotel Wellness Step

Přednášejícím bude Mgr. Jiří Zemek (státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně)

INSTITUT DĚDICTVÍ

23. listopadu 2020, Brno, hotel International a tématem bude institut „Dědictví“

Lektory budou Mgr. Ing. Lucie Bártová (notářská kandidátka ve Frýdku – Místku) a Mgr. Jaroslav Kocinec, LL.M. (soudní exekutor Exekutorského úřadu Frýdek – Místek, člen Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR).

Členové Komory a jejich zaměstnanci se mohou na tyto semináře přihlásit v rezervačním systému, který najdou na internetových stránkách Komory (www.ekcr.cz), v sekci pro soudní exekutory, kde rovněž naleznete i bližší informace k programu.

PROBLEMATIKA TUZEMSKÝCH EXEKUCÍ Z POHLEDU UIHJ

připravil:
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
prezident Exekutorské komory
České republiky

Marc Schmitz, prezident UIHJ

Ve dnech 1. až 3. 9. 2020 navštívil Prahu prezident Mezinárodní unie soudních exekutorů (UIHJ), mezinárodní nevládní organizace sdružující národní organizace soudních exekutorů a vykonavatelů z celkem 89 zemí celého světa, včetně České republiky a dalších 16 států Evropského společenství. UIHJ jako člen Ekonomické a sociální rady OSN, je zakládajícím členem Evropského právního institutu ELI. Pravidelně se účastní množství expertních misí Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, Rady Evropy, Evropské unie a Agentury spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj (USAID).

Návštěva pana prezidenta Schmitze byla ryze pracovní, protože cílem UIHJ je pomáhat a poskytovat poradenství svým členům (tedy i České republice) v oblasti právních reforem národních vymáhacích systémů a v oblasti uvádění právních změn do praxe. Tím UIHJ aktivně přispívá k tvorbě mezinárodních standardů a zásad při vymáhání soudních rozhodnutí.

Již první den příjezdu obklopilo pana Marca Schmitze množství novinářů a v jednotlivých interview mu kladlo množství dotazů týkajících se

problematiky exekučního vymáhání v České republice. Dne 2. 9. 2020 byl pan prezident UIHJ společně se mnou přijat předsedou vlády ČR Ing. Andrejem Babišem.

Pracovní schůzky se zúčastnili i poslanci Parlamentu ČR a zástupci Ministerstva spravedlnosti. Hlavním bodem jednání byla chystaná novelizace exekučního řádu, včetně zavedení místní příslušnosti, a situace v oblasti exekucí v mezinárodním měřítku.

Pan premiér byl informován jak o pohledu Exekutorské komory České republiky na chystanou novelu exekučního řádu, tak i o množství celé řady nesystémových, vzájemně protichůdných pozměňovacích návrhů, které mohou výrazně ztížit vymahatelnost práva a přinesly by zásadní komplikace věřitelům i dlužníkům. Důležitým bodem jednání byla rovněž debata o navrhované koncentraci řízení, tzv. sněhulákoví, což je právě jedno z nesystémových opatření. Prezident UIHJ Marc Schmitz seznámil premiéra Andreje Babiše s touto problematikou v mezinárodních kontextu. „Dle našich zkušeností z jiných zemí se nikde podobné řešení neosvědčilo. Tzv. sněhulák je nežádoucí,“ prohlásil Marc Schmitz. Dále uvedl, že není správný evropský trend, kdy se vlády snaží dlužníky víc a víc chránit, a to na úkor věřitelů. Proto je nutné hledat alternativy. Důležitá je podle něho předexekuční mediace, prováděná soudními exekutory. Tam, kde funguje, například v Belgii a Nizozemí, jde jednoznačně o výhodné řešení, a to pro dlužníky i věřitele. Soudní exekutoři ohlídnou jednak pohledávky věřitele, ale rovněž základní potřeby a práva dlužníka, čímž vytvoří mezi nimi rovnováhu. Kritice podrobil Marc Schmitz i plánované omezení mobiliárních exekucí, které se mimo naší profesní komory nemá týkat ostatních orgánů provádějících v České republice exekuce.

Po jednání u pana premiéra se prezident UIHJ zúčastnil semináře, organizovaného pod záštitou Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, na téma „Slovenská zkušenost se zavedením teritoriality exekutorů“, kde vystoupil jménem UIHJ s podrobným referátem, a také v následující diskusi. Z prezentace názorů prezidenta UIHJ lze rovněž zmínit doporučení částečné soutěže soudních exekutorů tak, jak je upravena v jeho domovském státě Belgii, kdy státní a veřejnoprávní vymáhání pohledávek je zadáváno podle zásad místní příslušnosti a u soukromých věřitelů je umožněna soutěž. V Belgii se tzv. marné exekuce zastavují až po 30 letech, stejně jako nezbytnost převedení výkonu vymáhání práva výhradně na soudní exekutory.

Domnívám se, že dlouholeté členství Exekutorské komory České republiky v Mezinárodní unii soudních exekutorů (UIHJ) je pro naši profesní komoru dlouhodobým přínosem. Naše aktivní zapojení do činnosti Stálé rady UIHJ je realizováno již v jejím druhém funkčním období odpovědným zapojením našeho zástupce v tomto výkonném orgánu, JUDr. Jurajem Podkonickým, Ph.D. Návštěva prezidenta UIHJ Marca Schmitze a doprovázejícího tajemníka této organizace Jose Uitdehaaga tak byla nepochybným přínosem pro stávající a budoucí projednání novelizace Exekučního řádu a dalších procesních předpisů.

Chtěl bych závěrem všem kolegyním a kolegům do nejbližších dní popřát především pevné zdraví a dostatek trpělivosti v našem každodenním legislativním boji.

|

Z JEDNÁNÍ PREZÍDIA EK ČR

připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
tajemník Exekutorské komory ČR

V průběhu třetího kvartálu roku 2020 se konala dvě zasedání prezidia Exekutorské komory České republiky. 17. prezídium Exekutorské komory České republiky proběhlo dne 10. srpna 2020 v Praze. Hlavními tématy k projednání byla příprava stanovisek Komory k pozměňovacím návrhům k sněmovnímu tisku 545, kterých se v Poslanecké sněmovně sešlo opravdu hodně. Prezídium věnovalo pozornost rovněž zajištění větší mediální informovanosti soudním exekutorům, když jim zpřístupnilo jeden z placených mediálních monitorů. Další zasedání prezidia, již 18., se konalo dne 25. září 2020. Věnovalo se především výsledkům zasedání Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny (k sněmovnímu tisku 545). Prezídium rovněž schválilo pokračování rámcové spolupráce soudních exekutorů v oblasti profesního pojištění a zajištění právního software.

Podrobnosti z jednání prezidia (včetně plného znění přijatých usnesení) jsou všem soudním exekutorům k dispozici na www.ekcr.cz, v části „Pro exekutory“. Výběr usnesení z posledních zasedání naleznete rovněž zde (text usnesení je redakčně krácen, případně upraven):

2. 7. 2020 – PR/48/2020

Prezídium EK ČR

r o z h o d l o o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Karlovy Vary, po soudním exekutorovi Mgr. Lukáši Křivánkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2019.

17. 7. 2020 – PR/54/2020

Prezídium EK ČR

r o z h o d l o o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ústí nad Orlicí, po soudním exekutorovi, Mgr. Michalu Prokešovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 30. 6. 2020.

Prezídium EK ČR

r o z h o d l o o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Brno-město, po soudním exekutorovi, JUDr. Vítu Novozámském, kterému zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2020.

25. 9. 2020 – 4/20/P18

Prezídium EK ČR

r o z h o d l o o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Sokolov, po soudní exekutorce Mgr. Zdeňce Klímové, které zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 29. 2. 2020.

25. 9. 2020 – 6/20/P18

Prezídium EK ČR

r o z h o d l o o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Karlovy Vary, po soudním exekutorovi Mgr. Lukáši Křivánkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2019.

25. 9. 2020 – 8/20/P18

Prezídium EK ČR

r o z h o d l o o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ostrava, po soudním exekutorovi Mgr. Ivo Nedbálkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 20. 10. 2015.

25. 9. 2020 – 14/20/P18

Prezídium EK ČR

r o z h o d l o o přípravě zadávací dokumentace pro nový managed server a dále zadávací dokumentace k základním virtuálním severům – virtuálnímu serveru pro ověřování identit a virtuálnímu file serveru, jakož i zadávací dokumentace k „prvním modulům“ – virtuální webový server ekcr.cz, virtuální webový server cud.ekcr.cz

25. 9. 2020 – 15/20/P18

Prezídium EK ČR

r o z h o d l o o zaslání nominace ministryni spravedlnosti do výběrového řízení na místo soudce Evropského soudu pro lidská práva zvoleného za Českou republiku, a to pro JUDr. Pavla Zemana.

4. 6. 2020 – 10/20/P16

Prezídium EK ČR

s t a n o v u j e náhradní termín konání exekutorských zkoušek (jaro 2020) takto:

písemná část:	2. listopadu – 6. listopadu 2020
ústní část:	16. listopadu – 4. prosince 2020

Přihlášení uchazeči budou automaticky zařazeni na nově stanovený termín konání exekutorských zkoušek, o čemž budou včas a řádně vyrozuměni.

Prezídium EK ČR

s t a n o v u j e náhradní termín konání kvalifikačních zkoušek vykonavatele soudního exekutora (jaro 2020) na 25. 9. 2020.

Přihlášení uchazeči budou automaticky zařazeni na nově stanovený termín konání kvalifikačních zkoušek vykonavatele soudního exekutora, o čemž budou včas a řádně vyrozuměni.

|

CONTENTS

INTERVIEW 6 Interview with JUDr. Jaroslav Mádr, Judge

ARTICLES / Seminar The Slovak Experience with the local jurisdiction of Judicial Officers

- 12** Marc Schmitz
President of the Union International of the Judicial Officers
- 16** JUDr. Ing. Miroslav Paller
President of the Chamber of Judicial Officers of the Slovak Republic
- 19** doc. JUDr. Ondrej Laciak, Ph.D.,
Mgr. Michaela Chládeková, Ph.D.
The Slovak experience with the reform of executions
- 22** JUDr. Martina Kasíková
Judge of the Regional Court of Prague

24 JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
President of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic

JURISPRUDENCE 26 From the Constitutional Court decisions
Section prepared by Mgr. Martin Pospíšil

30 Court rulings on executions
Section prepared by Mgr. David Hozman

NEWS FROM CHAMBER 38 Czech executions problematic from the UIHJ point of view

40 Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic
Mgr. Petr Prokop Ustohal

Komorní listy

Čtyřicáté třetí číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.
JUDr. Milan Makarius
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.
Mgr. Ing. Antonín Toman
Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

kontakt

Tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

tisk

Serifa®

Zdarma

Náklad 800 ks

Vychází čtvrtletně

Datum vydání 15. 10. 2020

MK ČR E 19153

Registrace Ministerstva kultury ČR

ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

Komorní listy

produkuje, vydává a distribuuje

Exekutorská komora České republiky

Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná
(marie.novotna@wolterskluwer.com)

Časopis je dostupný také v ASPI.

